

2 Corintios

Mamabũinore soyũiyebu Pablo b́acu ũi toivaicõjeiye báquede yóbocayoca paperayocare Corinto ãmicũriĩmarocavũ Jesúre jũ aipõevare. Pablo b́acu judíovacasũ b́acũvacari, Jesús ũi yávaiye méne beorĩ soyũicõjeimũ marejaquemavũ, soyũcũyũ ũi yávaiye méne judíova ãnevũre, judíova ne jũ abe boje ũi soyũiyede. Lucas b́acu soyũrejaquemavũ Pablo b́acũ borore Hch 7:57-8:1, 9:1-31, 13:1-28:31, aru ũi cũede Corinto ãmicũriĩmaroi 18:1-18. Javede Pablo b́acũre toivacaipõescũ b́acũre toivaicõjenejaquemavũ pũcayoca ũi paperayocare Tesalónica ãmicũriĩmarocavũre aru ũi mamayoca paperayocare Corinto ãmicũriĩmarocavũre. Pablo b́acu soyũrejaquemavũ ũre toivacaipõescũ b́acũre aipe ũi toivacaquiye báquede diyocare. Toivaicõjenejaquemavũ diyocare ãniũjũ b́acarõre 55 d.C., yóbescũe ũi cuscũniyede, soyũcũyũ Jesús ũi yávaiye méne. Majidivũ ne d́ariayere, cũrejaquemavũ Filipos ãmicũriĩmaroi ũi toivaicõjeiyede diyocare (Hch 20:1-2).

Diyocaque Pablo b́acu soyũrejaquemavũ aipe Jũmenijicũ “Yõre ðajarã mũja boropatenbenajivũ ji jãinore”, ũi yóboque soyũiyede báquede põevare. Aru soyũrejaquemavũ aipe ũvacari Jesús ũi yávaiye méne beorĩ soyũicõjeimũre, bueipõeva borocũrivũ ne cũe báque boje Corinto ãmicũriĩmaroi Jesúre jũ aipõeva jẽneboi. Ina bueipõeva borocũrivũ ũbenina soyũrejaquemavũ ape yávaiyede, Jũmenijicũ “Yõre ðajarã” ũi yávaiye jãve ãmene. Aru “Pablo ãmemi

Jesús ñi yávaiye méne beorĩ couñicõjeimv” ñbenina arĩ couñrejaquemav. Diyoca coricai Pablo básu Jesúre ju airõevare jíõjenejaquemav jecubevva ne cavaequede cve cubevare, ne cadatenajiyere avu náre (caps. 8-9).

*Pablo ñi meaicõjeino Corintocavre
(Hch 18.1)*

¹ Yv, Pablo, toivaicõjeiv arecure iyoca paperayocare. Meaicõjeiv mva cõjjivaiv Corinto ãmicurĩmarocav Jñmenijicv rõevare aru caiv arev Acaya ãmicurijoborõcav Jñmenijicv rõevare máre. Jñmenijicv beorĩ epeibi yare Jesucristoi yávaiye méne beorĩ couñicõjeimaracacure. Timoteo máre, majecv ñi ju aiy boje Jesúre majapedeca, meaicõjeimi mvare.

² Majeracv Jñmenijicv, maje jabocv Jesucristom- aque, mearo ñacajacurĩ mvare bojecvbeda ñi me boje. Aru torojurĩ cure ñajacurĩ mvare máre cãrijimevva.

*Maja cadateimara maje ñájiyede
(1 Co 15.32)*

³ Jñajarev mearore Jñmenijicv, maje jabocv Jesucristoi mearore jímure, jípacure máre. Majeracv Jñmenijicv cõmaje ãroje jãimi majare cainvva. Aru cadateibi majare cainvva, ñi parure ñaiye boje majare maje ñmei.

⁴ Cainvva maje ñájiyede, majeracv Jñmenijicv parure ñarĩ maje ñmei, cadateyvbe majare, majacurãrav maje cadatenajiyere avu arev ñájivare. Yóre ñi parure ñaiyere majare, nopedeca maja parure ñaivbu arevare máre.

5 Yópe Cristoi ɯrarõ ñájiye báquepe, nopedeca maja máre ɯrarõ ñájivɯbu. Aru yópe Jūmenijicɯi ɯrarõ caɖateiye báquepe úre, nopedeca ɯrarõ caɖateyɯbe majare, maje cɯe boje Jesucristoque cūinávɯpe.

6 Ñɯja ñájivɯbu, bɯojarājivɯ caɖateivɯ mɯjare, mɯje parɯrājiiyepe aivɯ mɯje ũmei aru mɯje meadaimara marajiyépe aivɯ máre. Jūmenijicɯi caɖateiyede ñɯjare ũi parɯre ɖaiyede ñɯje ũmei, coreóvare ɖaibi ñɯjare aipe ɖaiye jaɯrõre ñɯjare, ñɯje caɖatenajiiyepe ayɯ mɯjare, parɯre ɖarĩ mɯjare mɯje ũmei. Que baru mɯja máre mɯje ñájiyede napini bɯojarājivɯbu mɯje ñájinajijãravɯ baquinói yópe ñɯje nariyepedeca ñɯje ñájiyede.

7 Majivɯ ñɯja mɯje ñájiyede yópe ñɯje ñájiyepedeca, Jūmenijicɯ caɖateni parɯre ɖacɯyɯre mɯjare máre mɯje ũmei, yópe ũi caɖateni parɯre ɖaiyepedeca ñɯjare ñɯje ũmei. Que baru jãve napini coreivɯbu ñɯja me baju vaiquiyepe aivɯ mɯjare.

8 Mɯja, ñɯjevɯ, ɯvɯ ñɯja mɯje majinajiyede ñɯje nariye báquede ñájino ɯrarõ bajure no Asia ãmicɯrijoborõi. Pare ãmeno ñɯje ñájiye boje, ye napini majibetecarã ñɯja. “¿Jãve yainájivɯ bárica?” arĩ dápiarĩducarã ñɯja.

9 Jūmenijicɯ nópe arĩ dápiaicõjeñɯme, ñɯje napini corebenajiiyepe ayɯ ñɯje baju caɖatenajiyede. Quénora jãve napini coreiye jaɯteavũ ñɯjare Jūmenijicɯre, ñai nacovañɯ ina yaiɯ bácaɯre yainore jarɯvarĩ, ũi caɖatequiyepe ayɯ ñɯjare, yaijɯrorivɯ bácaɯre.

10 Aru Jūmenijicɯ jãve meadame ñɯjare iye

ñuje yaijurarõ mácarõre jocarĩ. Aru ñujare meadacuyume ñuje ñájiyede jaruvarĩ. Que baru jáve napini coreivubu ñuja úre. Majivu ñuja jáve meadacuyure ñujare ñuje ñájiyede jaruvarĩ cainumua.

¹¹ Que baru unu ñuja mije cadatenajiyere aivu ñujare mije jëniaiyede Jãmenijicque ñujare boje. Obedivu põeva ne jëniaiyede Jãmenijicque ñujare boje, mearo đacacuyume ñujare. Aru ne jáiyede ñi mearo đacaiyede ñujare, obedivu põeva torojuede jínajarama úre.

*Aipe teni Pablo ñi jácunumeno mácarõ Corinto-
cavure yóre ñi aipe báquepedeca
(Hch 18.5; 19.21; Ef 1.4)*

¹² Apevu mujacavu ubenina arĩ coyurĩduyama ñujare borocurivure. Ubenita ne que aipe jáve ãmevu. “Đadavũ maja yóre đaiye jauõre majare Jãmenijicui jáinore”, ñuje arĩ dárpiayequetorojurivubu ñuja. Coreóvaivubu ñuja cainumua đarĩ cõmajivure jujovabevuva aru ãmeno cubevuva máre põeva Jesúre ju abevuque aru pueno baju mija Jesúre ju airõevaque. Ubenita nóre đarĩ buojabevu ñuja ñuje majiéque. Quénora Jãmenijicu nóre đarĩ majide đaibi ñujare bojecubeda ñi parué majiéque.

¹³⁻¹⁴ Cainumua ñuje paperayocare, ñuje toivaicõjeiyede apesure mujare, jári boroteni coreóvarĩ buojajebu mija. Ubenita caride caiye ñuje toivaicõjeiyede apesure coreóvabevureca cãreja, jáve napini coreyubu yu, mije coreóvarãjiyere ayu caiye iye ñuje toivaicõjeiyede apesure mujare. Que baru mije jabocu Jesúi

copaيداquiyede caivн maja torojurãjaramu. Mњjacapũravн torojurãjaramu ñaje bueiye báque boje mњjare Jesús ñi yávaiye méne. Aru ñњjacapũravн torojurãjaramu mњje ju aiye boje ñi yávaiye méne.

15-16 Ji coreóvaiye boje diede, arĩ dápiarĩducacн jãcнnсuуre mњje yebai mamarнmн, ji nњiyede Macedonia ãmicurijoborõi aru ji copaiyede nore jocarĩ máre, mњje cadatenajiyere ayн yure nure nсcууre рн Judea ãmicurijoborõita. Рнque ji jãcнnњiyede mњjare, рнque Jũmenijicн mearo đacajebu mњjare.

17 Yн nóre arĩ dápiarĩduyн bácvvacari, ape borore ji jápiarĩburu yóboi, oatнvacacн ji dápiainore. Que baru nнmetevн mњje yebai cãreja. Ji nнme boje cãreja, arevн mњjacavн yóre borocнma yure. “Pablo jњjovaibi majare. Ijãravнcavн Jesúre ju abevнre, ùbenina соуñibi. Ёi dápiayede ñi đaquiyede ñi baju cadateiyнrĩ, arevнre ye cadateiyнbebi. Maumena ñi ju aiye báquede oatнvaibi, bi acнун. Que baru рнсаũmea снbi ñ”, ùbenina adama yure. ¿Ju aivнrũ mњja ne nóre arĩ соуñinore yнrã?

18 Ne nóre arĩ соуñiye yнrã jãve ãmevн. Jũmenijicнi jãinore jãve соунунбу mњjare. Jũmenijicн рнсаũmea снbecн, oatнvabecн, ye ùbenina arĩ соунbebi. Jũmenijicн “Yóre đacнунmн” ayн baru, jãve đayн ara. Aru ñња máre рнсаũmea снbevн, oatнvabevн, ye ùbenina arĩ соунbevн. Ñња “Yóre đarãjaramu” aivн baru, jãve đaivн ara. Que baru yн ju ayн baru apede, ye oatнvabevн.

19 Jãvetamu no, ji đaiye boje yóre Jũmenijicнi

máca Jesucristoi ðaiyepe. Javede Silvano, Timoteo, aru yu máre coyucaṛã m̄jare Jesús ñi yávaiye méne. Jesúrecabe p̄caũmea cubeca, oatvabeca, ye ubenina arĩ coyubeca. Cain̄m̄na “Yópe ðacayumu” arĩ coyuȳu, jāve ðayube yópe ñi aiye báquepedeca. Ju ayu baru, ye oatvabebi.

20 Jesucristorecabe ju ayu caiye Jūmenijicu “Yópe ðacayumu p̄ðevare”, ñi aiye báquede. Érecabe ðayu caiyede yópe Jūmenijicui aiye báquepedeca, mearo ðacayuȳu caiv̄u majare ũre ju air̄ðevare. Que baru cain̄m̄na maje mearore jíyede Jūmenijicure, “Cristoi ðaiye báque jāvemu. Quédecabu”, arĩ coyvaiv̄abu Jesucristoi par̄éque. Aru Jūmenijicu torojubi dieque.

21 Jūmenijicurecabe par̄ure ðayu ñjare aru m̄jare máre maje ũmei, maje c̄ede Jesucristoque cūinávure. Érecabe beoyu básu majare ũ jinava.

22 Érecabe daroyu básu majare ñi Espíritu Santore, ñi c̄quiyere ayu majaque, jāðovacuȳu majare Jūmenijicu jinava. Aru érecabe majide ðayu majare ðacayure caiye iye méne yópe ñi aiye báquepedeca, ñi daroiye báque boje ñai Espíritu Santore.

23 Caride yu toivaic̄jequijiv̄u ap̄cure m̄jare, coyucuȳu aipe teni oatvaȳu básure “Yópe ðacayumu”, ji arĩ dáriaiye báquede. Jūmenijicavacari majibi jāve ji coyuiyede. Érecabe majicu caiye ji dáriaiyede ji ũmei. Yu n̄metev̄u c̄reja m̄je ímaro Corintoi, ji jaraiȳube boje m̄jare.

24 Ñ̄ja jaraiȳu baru m̄jare m̄je ðaiye boje, yópe jabova par̄riv̄u ne c̄jeiyere, ñ̄ja ju

aicōjeiyubevn mǎjare aipe jn aipe jaũrõre mǎjare. Mǎja me coreóvaivnbu aipe mǎje jn aiyede Jesúre dajocabevnva, parũrivn mǎje ũmei. Quénora jaraivn baru mǎjare, cadateiyũrivnbu mǎjare, mǎje torojũrãjiyere aivn mǎje ũmei.

2

1 Yn nũñn maru mǎje yebai caride, jarajebu mǎjare. Aru jararu mǎjare, chĩojebu mǎja. Ũbenita nũiyubevn yn mǎje yebai, mǎjare chĩore đacũyn bediõva cojedeca. Que baru copainumetevn yn cãreja nore.

2 Mǎjarecabu torojũre đaivn yũre. Que baru yn chĩore đayn baru mǎjare, yn máre chĩojebu. Caivn maja chĩojebu, yn nũñn maru mǎje yebai caride.

3 Que baru toivaicōjecacũ apescũre mǎjare apeyoca pãperayoca bácarõre, jaracũyn mǎjare, mǎje meadarãjiyere ayn mǎje đaiyede ji nãquiyẽ jipocamia, ji jaraiyũbe boje mǎjare mǎje jivateinoi. Ji jaraiyede mǎjare, torojũbevũ yn. Ũbenita mǎjarecabu yũre torojũre đájũrorivũ baju. Que baru yũre chĩore đaiye jaũbevũ mǎjare. Me coreóvaivn yn iyede. Mǎje torojũbedu, yn máre torojũbevũ.

4 Chĩoñn baju ji orique toivaicōjecacũ apescũre no pãperayoca bácarõre. Pare ñájicacũ yũre jaraiye jaũ boje mǎjare. Ũre toivaicōjemetecacũ, chĩore đacũyn mǎjare. Quénora ũre toivaicōjecacũ, mǎje majinajiyere ayn pare ji ñede mǎjare.

Pablo ñi ãrũmetecõjeino Jesúre jn aipõevare apescũ ñi ãmecoroino mácarõre ũre

⁵ Ñai m̄je yebai c̄uc̄u ãmecoroyu b́ac̄u yure ch̄õre ðabeteame yure c̄inác̄uva. Quénora m̄jare máre ch̄õre ðaquemav̄u ũ. O, “Apev̄u m̄jacav̄ure ch̄õre ðaquemav̄u”, aiyे j̄av̄vu yure, ji c̄õmaje ãroje j̄áiyे boje úre.

⁶ Iye m̄jacav̄u obediv̄u m̄je ñájine ðaiye báque úre, ũi ãmeina teiye boje, urarõ bajubu. Ape ñájiye j̄av̄bev̄u úre. Quénora ðajocajarã m̄je ñájine ðaiyede úre.

⁷ Que baru caride ãrumetejarã ũi ãmeina teiyede. Úre cadateni, parure ðajarã ũi ũmei. Que ðaru, ũ ðajocabec̄uȳme ũi j̄u aiyede Jesúre, ũi pare ch̄õiyे boje m̄je ñájine ðaiyede úre.

⁸ Parurõrec̄a j̄ëniav̄u m̄jare m̄je coȳiyede aru m̄je j̄ãðovaiyede máre bediõva cojedeca úre m̄je um̄re.

⁹ Toivaic̄õjesac̄u apes̄ure no paperayoca b́acarõre, majic̄ac̄uȳu m̄jare ñájine ðaiye j̄av̄rõre ñai um̄re. M̄ja c̄ain̄m̄ua j̄u aiv̄ure yure majiȳtecac̄u yu. Torojev̄u yu, majic̄u m̄je ðaiye báquede yóre ji majic̄aiye báqueredeca.

¹⁰ M̄je ãrumetedu ũi ãmeina teiyede, yu máre ãrumetec̄uȳmu ũi ãmeina teiyede. Yure ãrumeteiye j̄av̄éde apes̄ui ãmeina teiyede, ãrumeteȳbu diede m̄jare boje, caiv̄u m̄ja m̄je c̄urãjiyere aȳu me m̄je baju, aru Cristore boje, ũi j̄áiyे boje caiye ji ðaiyede, aru ji d́apiaiyede máre.

¹¹ Maje ãrumetedu apes̄ui ãmeina teiyede aru cadatedu úre, ñai abujuvai jaboc̄u, Satanás, majare ye b̄hojabebi d́apiaic̄õjeñ̄u aru ðaic̄õjeñ̄u máre, yóre ũi ðájuroepe maje ãrumetebedu apes̄ui ãmeina teiyede aru cadatebedu úre. Me majiv̄u maja aipe

ãrojae ñai j̄ovaȳu ñi ðaiyede.

*Pablo ñi cãrijino ñi c̄ede Troai
(Hch 20.1)*

¹² Ji soȳuc̄uñiyede Cristoi yávaiye méne, eacac̄u Troas ãmic̄r̄ĩmaroi. Obediv̄u nócav̄u járiaiȳr̄ĩduima diede. Que baru maje jaboc̄u Cristore memecaȳu b̄ojar̄ĩducac̄u.

¹³ Ëbenita pare cãrijĩña batecácu mujare. Majec̄u Titore, ji jaroim̄u mácure m̄je yebai, “Ëre soȳuc̄uñmu yui”, ar̄ĩ dáriar̄ĩduȳu batecácu. Ëbenita ãre eabotecac̄u nore. Que baru, “N̄ñmu” ji ar̄ĩburu yóboi nócav̄ure, etacac̄u nore jocar̄ĩ, voc̄uñc̄uñ Titore Macedonia ãmic̄r̄ijobor̄oi.

Cristo ñi vainí t̄re ðaino majare maje mauvare

¹⁴ Toroñede j̄najarev̄u J̄menijic̄ure. Maje c̄e boje Jesucristoque c̄ináv̄ure, cain̄m̄na majare vainí t̄re ðaȳbe J̄menijic̄u maje mauvare, ina majare soȳuc̄õjemenidiv̄ure Jesús ñi yávaiye méne. Soȳure ðaȳbe Jesús ñi yávaiye méne caino maje n̄ino, obediv̄u p̄eva ne coreóvar̄ijiyere aȳu ãre, yóre p̄esc̄u bicovaiyere mumij̄ede, eaquiyepe aȳu cainoi.

¹⁵ J̄menijic̄u me baju j̄ñ̄me maje soȳuyede Jesús ñi yávaiye méne cainoi. Yóre caiv̄u p̄eva ne v̄iyere mumij̄ede ne bicovaiyede, nopedeca caiv̄u p̄eva járiav̄u maje soȳuyede Jesús ñi yávaiye méne coreóvaiv̄ubu diede. Apev̄u diede járiav̄u mead̄are n̄iv̄ubu cavar̄õ mearo J̄menijic̄u c̄r̄oi, aru apev̄u bíjare n̄iv̄ubu J̄menijic̄ure jocar̄ĩ toabo c̄iméboi.

¹⁶ Ina Jesús ñi yávaiye méne járiar̄ĩ j̄u abev̄u ãbema maje soȳuyede yóre p̄eva ne v̄iȳberpe

ãme corajũede. Maje soyũiye boje, nãcapũravũ coreóvaivũbu ne baju yainájivũre aru híjare nũrajivũre Jãmenijicũre jocarĩ toabo cũiméboi. Ëbenita ina Jesús ãi yãvaiye méne járiarĩ ju aivũ uma maje soyũiyede yóre põeva ne vĩũere mumijũede. Maje soyũiye boje, nãcapũravũ coreóvaivũbu ne baju arũrãjivũre aru meadare nũrajivũre cavarõ mearo Jãmenijicũi cãrõi. Põescũ cãbebi ãi baju soyũiye majicũ iye yãvaiyede, yaidé ñayũ arevũre aru arũre ñayũ arevũre máre. Quénora maja soyũivũbu diede, Jãmenijicũi cađateiye boje majare.

¹⁷ Obedivũ põeva soyũivũbu Jãmenijicũi yãvaiyede, ñajivũ tãutũrare yóre cãvede jíni bojedaipõevare. Arevũ mũjacavũ ãbenina arĩ soyũĩduyama ñũjare náre paivũre. Ëbenita ne que aiye jáve ãnevũ. Quénora ñãja Jãmenijicũi ñaroimaramu. Ëi soyũicõjeimaramu ãi yãvaiyede ãmeno cãbevũva ãi jáinore, ñãje cãe boje Jesucristoque cũinãvũre.

3

*Pablo ãi soyũino Jãmenijicũ “Yóre ñajarã mũja, boropatebenajivũ ji jáinore”, ãi yóboarõ soyũino mácarõ põevare Cristoque
(Ro 8.29; Gá 4.19; Fĩl 3.10)*

¹ Arevũ põeva ãmecororãjichũma ñũjare bedióva cojedeca, ñãje nóre aiye boje. “Pablojã ‘¿Meara márica?’ aivũbuya”, ãbenina aivũreca, ne nóre ãmecoroiye ñũjare jáve ãnevũ. Javeita ñũjare coreóvađavũ mũja. Que baru arevũre paperaýocare toivacaicõjeiye jaũbevũ ñũjare,

maje coreóvarãjiyere aivn ñameja ñjare aru ye parúede cvarivure. Iyere paiyoca papeyocare toivacaicõjeiye javn arevn pðevare. Ubenita majare jãðovaiye jaubevn ñjascarũravure papeyocare, maje majinajiyere aivn ñjare Jãmenijicai daroimarare. Aru majare toivacaicõjeiye máre jaubevn ñjascarũravure papeyocare, arevn ne majinajiyere aivn ñjare Jãmenijicai daroimarare.

² Mjavacari iyere paiyoca papeyocare paivubu. Que baru jaubevn ñjare papeyocare, ñameja ñjare aru ye parúede cvarivure soyoyocare. Caivn pðeva majare jãivn majinajarama jãve ñjare Jãmenijicai daroimarare aru ñi parúede cvarivure, maje oatavaiye báque boje maje ðaiyede, ñje soyoye báquede majare Jesús ñi yãvaiye méne. Majare pare vn ñja. Que baru majarecabu papeyoca Cristoi toivaino mácarðre paivn ñje ñmei, ñje arumetebenajiyere aivn majare.

³ Cristo ñbi pðevare ne jãrajiyere ayu caiye iye ñi mearo ðacaiyede majare, ñi oatavare ðaiye báquede majare, maje ju aiyे boje ñi yãvaiye méne, ñje soyoye báquede majare. Que baru majarecabu papeyoca “Mearatamu na”, ñi arĩ toivaino mácarðre majare aru ñi jícõjeinope paivn ñjare, ijãravucavn ne coreóvarãjiyere ayu ñi parúede. Ubenita toivabeteame ñeminicoroque papeyocarã, aru buraiyoque cãravearã máre. Quénora oatavaicõjequemavn ñai Espíritu Santore majare, maje ñmene aru maje ðaiyede máre.

⁴ Jãve majidivubu ñja me nuriéna soyivure Jesús ñi yãvaiye méne, Jãmenijicai daroiye báque

boje ñh̄jare aru Cristoi beorĩ coyũicõjeiye báque boje ñh̄jare.

⁵ Ñh̄javacari Jesús ñi yávaiye méne nuriéna coyũrĩ ye majibevũ ñh̄je baju majiéque. Quénora Jũmenijicũrecabe coyũrĩ majide ðayũ ñh̄jare diede me nuriéna.

⁶ Jũmenijicũvacari majide ðarejame ñh̄jare, úre memecaivũre, ñh̄je coyũrãjiyepe ayũ “Yópe ðajarã m̄ja, boropatebenajivũ ji jãinore”, ñi yóbocarõ coyũino mácarõre põevare Cristoque. Toivacaino mácarõ ãmenejaquemavũ iye ñi yóbocarõ coyũino mácarõ Cristoque, põeva maje majinajiyepere ayũ aipe ðaiye jaũrõre majare. Quénora ñi yóbocarõ coyũino mácarõque Cristoque Jũmenijicũi Espiritu Santo majide ðayũbe aipe ðaiye jaũrõre majare. Jũmenijicũi ðaicõjeiye ñi toivaicõjeiye báqueque Moisés b́acũre põeva yaivũ b́acavũpe ne ũmei coateimara májebu Jũmenijicũre jarũvarĩ, maje ðaiye majibe boje yópe ñi ðaicõjeiyepe. Ũbenita Jũmenijicũi Espiritu Santoi ðaicõjeiyeque põeva arũrivũbu maje ũmei, ñi ðare ðaiye boje majare yópe ñi ðaicõjeiyepe.

⁷ Javede “Yópe ðajarã m̄ja, boropatebenajivũ ji jãinore”, Jũmenijicũ arĩ coyũrejaquemavũ põevare, ñi coyũiye báquede ñi ðaicõjeiyede Moisés b́acũre. Iye ðaicõjeiyede toivaicõjenejaquemavũ c̄ravearã. Dinũmũ mácarõre paredeca Jũmenijicũ meacũ baju ñi parũé pẽorejaquemavũ. Que baru Moisés b́acũi jiva máre pẽorejaquemavũ. Iye pẽoiye b́jare n̄iyedeca, ãnina Israel b́acũi p̄aramena mácavũ ye jãivũ b̄ojabedejaquemavũ ñi jivare, pare pẽoiyeque boje. Que teni Jũmenijicũ

jãđovarejaquemavꝝ meacꝝ bajure ãi parué pẽoiyeque, ãi majide ðaiye báquede põevare aipe ðaiye jaũrõre náre ãi ðaicõjeiyeque, iye coatede ðaiye põevare áre jarꝝvarĩ.

⁸ Que baru pꝛeno baju jãđovarejaquemavꝝ meacꝝ bajure ãi parué pẽoiyeque, ãi majide ðaiyede põevare aipe ðaiye jaũrõre majare ãi Espíritu Santoque, ñai apꝛe ðayꝝ majare maje ũmei, maje cãrãjiyere ayꝝ Jãmenijicꝝque cainꝝmꝝa.

⁹ Jãmenijicꝝ, ãi javecarõ soyꝝino mácarõque Moisés básꝝque, põevare boropateivꝛe jãri, ñájicõjenejaquemavꝝ náre. Ëbenita ãi yóbocarõ soyꝝino mácarõque Cristoque, põevare boropatebevꝛe jãri, meadarejaquemavꝝ majare. No ãi javecarõ soyꝝino mácarõque Moisés básꝝque, jãđovarejaquemavꝝ meacꝝ bajure ãi parué pẽoiyeque. Ëbenita yo ãi yóbocarõ soyꝝino mácarõque Cristoque, pꝛeno baju jãđovarejaquemavꝝ meacꝝ bajure ãi parué pẽoiyeque.

¹⁰ Ëi yóboque soyꝝiquiye jipocai, no ãi javecarõ soyꝝino mácarõ parꝛerejaquemavꝝ. Ëbenita yo ãi yóbocarõ soyꝝino mácarõ Cristoque pꝛeno baju parꝛrõtamu. Que baru yóboquede ãi soyꝛĩburu yóboi, no javecarõ ye parꝛbevꝝ.

¹¹ Jãmenijicꝝi soyꝝiyede no javecarõre Moisés básꝝque, “Cũiquíyebu”, arĩ dápiarejaquemavꝝ. Ëbenita ãi yóboque soyꝝiyede Cristoque, “Cũiméquiyebe”, arĩ dápiarejaquemavꝝ. No ãi soyꝝino mácarõ cũiquínoque jãđovarejaquemavꝝ meacꝝ bajure ãi parué pẽoiyeque. Ëbenita yo ãi soyꝝino mácarõ cũiméno maquinóque pꝛeno

baju jãđovarejaquemavꝯ meascꝯ bajure ãi parué pẽoiyeque.

12 Ñũje jãve napini coreiye boje Jũmenijicꝯ jãđovare nꝯcꝯyꝯre meascꝯ bajure ãi parué pẽoiyeque, ñũje coyũiyede Jesús ãi yávaiye méne, jidꝯbevnꝯva coyũvaivꝯbu diede.

13 Moisés bÁCꝯ, ñai cũmañꝯ máscꝯ ãi jivare cuitótecajeque ãnina judíova, Israel bÁCꝯi pãramena máscavꝯ, ne jãmenajiyere ayꝯ iye pẽoiyede bíjare nũiyede ã máscure jocarĩ, coyũrejaquemavꝯ Jũmenijicꝯi yávaiyede jãvene apenvꝯ põevare obebeñjare. Æbenita ñũjacarpũravꝯ coyũivꝯbu Jũmenijicꝯi yávaiyede jãvene caivꝯ põevare cainꝯmꝯa.

14 Ænina judíova ye coreóvaivꝯ bꝯojabedejaquemavꝯ ne jãri boroteiyede Moisés bÁCꝯi coyũiye báquede Jũmenijicꝯi “Yópe đajarã mꝯja, boropatebenajivꝯ ji jãinore”, ãi javecarõ coyũino mácarõre.

Aru quédecabu caride máre. Ye coreóvaivꝯ bꝯojabema ina judíova, yópe ne cũmaiyepe ne ãmene cuitótecajeque. Pꝯ ne cũiyeta Jesucristoque cũinávꝯre, coreóvaivꝯ bꝯojarãjarama na. Cristo quécꝯra majibi yópe cũmaicajede ñni jarꝯvaiyepe.

15 Pꝯ carita ne jãri boroteiyede Moisés bÁCꝯi coyũiye báquede Jũmenijicꝯi javecarõ coyũino mácarõre ye coreóvaivꝯ bꝯojabema ina judíova, yópe ne cũmaiyepe ne ãmene cuitótecajeque.

16 Æbenita põescꝯi jꝯ aiyede maje jaboscꝯ Je-sucristore, coreóvayꝯ bꝯojaibi Jũmenijicꝯi javecarõ coyũino mácarõre, yópe icaje cũmaicajede ñni jarꝯvaiyepe.

17 Maje jabocũ Cristo cūináturube ñai Espíritu Santo. Aru ácsũ p̄ocẽsũ c̄vacsũ ñai Espíritu Santore, abujuvai jabocũĩ cõjeimũ ãmemi.

18 Caiũũ maja c̄rivũbu yópe c̄vaere maje jiva cūmamejivare, maje coreóvaiye boje Jesucristore. Yópe jivarũ cūmamedũ jãðovaiyere ñai jãñũ nõre, nopedeca maja jãðovaiũbu arevũre maje jabocũ Cristo meacsũ baju ãi parué p̄oiyede maje c̄vaede, maje c̄e boje úque cūinávũre. Maje coreóvare návaiyede úre cainũmũ, oatũvare návaiũbu maja, úpe tenajivũ. Jãravũũ coapa r̄eno baju jãðovare návaiũbu ãi parué p̄oiyede maje ðaiyeque. Nópe ðare ðayũbe maje jabocũ Cristo. Úrecabe ñai Espíritu Santo.

4

1 Jũmenijicũ ãi cõmaje ãroje jãiye boje, úre memecaicõjeimi ñũjare, ñũje coyũrãjiyere ayũ Jesús ãi yávaiye méne. Que baru ãetũbevũva diede coyũre nũrajaramu ñũja.

2 Ñũje coyũiyede, ye ðabevũ meatenajivũ ñũje baju arevũ r̄eno yópe ñũjare ãmecorõĩduivũ ne aiyere. Ye c̄yoye tede ðabevũ ñũja. Yavenina máre yéde ðabevũ ñũja. Jũjovabevũ p̄õvare. Aru oatũvabevũ Jũmenijicũĩ yávaiye méne. Quénoa caiye Jũmenijicũĩ yávaiye méne coyũvavaiũbu yéde yavebevũva, oatũvabevũva, aru jũjovabevũva máre. Nópe ðarĩ Jũmenijicũĩ jãĩnore jãðovaiũbu caiũũ p̄õvare ñameja ñũjare aru ye paruéde c̄varivũre, ne mearo dápiarãjiyere aivũ ñũjare.

3 Arevũ p̄õva coreóvavivũ bũojabema ñũje coyũiyede. Úbenita nárecabu quévũra ina bíjare

naiṽ Jūmenijicure jocarĩ toabo cũiméboi.

4 Ññje coyaiyede Jesús ñi yávaiye méne, náre jápiarĩ eabede ðaibi ñai abujuvai jabocu Satanás, ñai jaboteyũ ijāravucavũ Jūmenijicure coreóvabevure. Põeva ne jápiarĩ earĩ jũ aiye iye yávaiye méne yopedecabu ne jājũroe Cristo meacu baju ñi parué pẽoiyede, ññje coyaiyede diede. Ëbenita yópe jári eabecu ñi jãmepe pẽoiyede, nopedeca ina põeva diede jũ abevũ coreóvabema Cristo, ñai cũináturu jípacũ Jūmenijicũque, meacu baju, ñi parué pẽoiyede, yópe ne jári eabepe diede.

5 Ññja coyabevũ ññje borore, põeva ne pueðarãjiyere aivũ ññjare ne jabovava. Quénora coyvaivũbu maje jabocu Jesucristore. Ññjacarũravũ quénora memecavaivũbu mñjare, ññje ðaiyũe boje yópe Jesucristoi ãrõpe.

6 Mamarũmũre, Jūmenijicũi cũðaiye báquede caiyede, ñeminijāravũ bácarõre, “Miadájaro” ayũ básũ, miadáre ðarejaquemavũ Jūmenijicũ. Ërecabe, yópe miadáre ðaiyere maje ũmene, coreóvare ðayũ meacu baju ñi parué pẽoiyeque. Maje coreóvaiyede Cristore, coreóvaivũbu Jūmenijicũ meacu baju ñi parué pẽoiyede, yópe maje jājũroepe Cristo meacu ñi jiva pẽoiyede Jūmenijicũi paruéque.

*Jesúre jũ airõeva ne ðaino ñi paruéque
(Ro 14.10)*

7 Iye Jūmenijicũ meacu baju ñi parué pẽoiyebu pũeno bojecũe baju. Ëbenita ññja coreóvaivũbu cũvarivũre iye parué pẽoiyede parabevure ññje ũmei, ññje bojecũe boje, yópe jobojorobũ parabebũre aru bojecũebebũre. Que baru

Jāmenijicārecabe paḡare daɣu ñjare ñje ũmei, jāđovacɣu caivɣa pđevare ũre paḡcure caivɣa pɣeno.

8 Apenɣma apenɣ ñjare cārijovaiɣreca, Jesús ũi yāvaiye méne coyɣĩ ye dajocabevɣtamu ñja. Apenɣma aipe daie jaɣõre ñjare, ye majibevɣreca, apenɣ ye vainí tɣĩ jarɣvaiɣ bujabevɣtamu ñjare.

9 Apenɣma apenɣ ñjare ñjine daiɣreca, Jāmenijicɣ ye coatebebi ñjare jarɣvarĩ. Apenɣma apenɣ ñjare āmedaiɣvacari, ñjare ye bĩjare dabevɣtamu na.

10 Caino ñje ñinoi, ñje coyɣiye boje Jesús ũi yāvaiye méne pđeva boarĩ jarɣvaiɣĩđuiɣbu ñjare, yóre apenɣ ne boarĩ jarɣvaiye báquepe Jesúre. Ũbenita ñja aḡivɣ cāreja jāđovaiɣbu Jesúre, ne boarĩ jarɣvaimɣ mácure, aḡcure bedióva cojedeca caride, ñjare cađateɣre.

11 Cainɣma ñje cɣede ijāɣare, pđeva jēni jíniduvaiɣbu ñjare apenɣre ne boarĩ jarɣvarĩdurājiyere aivɣ ñjare, ñje coyɣiye boje Jesús ũi yāvaiye méne. Aru ñja aḡivɣ cāreja jāđovaiɣbu Jesúre, ne boarĩ jarɣvaimɣ mácure, aḡcure bedióva cojedeca caride, ñjare cađateɣre.

12 Que baru pđeva ne boarĩ jarɣvaiɣmedeca ñjare, ñjacapūravɣ coyure návaiɣbu Jesús ũi yāvaiye méne, mje cɣrājiyere aivɣ cainɣma mje diede jɣ aiyede.

13 Ye baju āmeɣ pđeva ne boarĩ jarɣvaiɣe ñjare. Cainɣma jɣ aivɣbu Jāmenijicāre. Yóre arĩ, aḡcure toivaicđjenejaquetavɣ Jāmenijicɣ

ũi yávaiyede: “Yũ jũ aivũ Jũmenijicũi yávaiyede jãvene. Que baru soyũyũbu diede”, aĩ toivaicõjenejaquemavũ. Aru quédeca ñũja máre jũ aivũbu Jũmenijicũi yávaiyede jãvene. Que baru diede soyũvaivũbu ñũja.

¹⁴ Coreóvaivũbu ñũja ùi yávaiyede jãvene, ùi nacovaiye báque boje maje jabocũ Jesúre yainore jarũvarĩ, arũre ðacũyũ úre bediõva cojedeca. Que baru coreóvaivũbu ñũja nacovacũyũre ñũjare máre yainore jarũvarĩ, ñũje arũrãjiyere ayũ bediõva cojedeca, ñũje cũe boje Jesucristoque cũinávũre. Aru ñũja mũjaque, caivũ majare nũvacũyũme ùi curõi, maje curãjiyere ayũ úque cainũmũa. Que baru jidũbevũva soyũvaivũbu diede.

¹⁵ Ñũja vaivũbu caiye iye ñájiyede mũjare boje, caðatenajivũ mũjare. Rũeno baju obedivũ põeva ne jũ aiyede Jesús ùi yávaiye méne, ñũje soyũiyede, Jũmenijicũ meaðaibi náre ne ãmeina teiyede jarũvarĩ, ùi mearo ðacaiye boje põevare bojecũbeda ùi me boje. Que baru ina rũeno baju obedivũ põeva torojũede jínajarama Jũmenijicũre. Aru úcarũravũ rũeno baju ne pueðaimũ macũyũme, ne rũeno baju mearore jíye boje úre.

¹⁶ Que baru ñetũbevũva Jesús ùi yávaiye méne soyũre nũrajaramu ñũja. Jãravũa coapa vainĩburu, parũbede nũivũvacari ñũje baju, maje ùme parũre nũri, mamaeva oatũvare nũivũbu maja.

¹⁷ Ñájivũreca maje cũede ijãravũre, maumena vaiquíyebu maje ñájiyede. Que baru quĩjino dáriavũbu diede. Aru maje curãjiyede cavarõ mearore Jũmenijicũque, coreóvarãjaramu jãve

quĩjino bajura iye maje ñájiyede ijāravure. Ëbenita maje ñájiye boje p̄eno ɱrarō mearo baju cavarājaramu maja cainɱɱa, jāravɱ cūiméjāravɱ baquinóre. Que baru ɱrarō dápiavubu diede.

¹⁸ Maja dápiare n̄mevɱ maje ñájiyede, iye maje jāri b̄ojaiyede. Quénora dápiare n̄ivubu iye mearo bajure maje cavarājiyede, cavarō mearo J̄menijic̄i c̄rōi, iye maje jāri b̄ojabede cāreja. Iye maje jāri b̄ojaiye cūiquiyebu. Maumena vaiquiyebu. Ëbenita iye maje jāri b̄ojabe cūiméquiyebu. Cainɱɱa c̄quiyebu.

5

¹ Maje baju ijāravɱcarō yórebu c̄rami maje ũme c̄riñamipe. Majidivubu pojequibaju baquinóre maje yaiyede. Ëbenita no pojeiyede, maja Jesúre j̄ aip̄eva c̄navɱ arebaju, maje ũme c̄riñamipe. Ëbenita c̄rami p̄eva ne ðaiñamipe āmevɱ. Quénora J̄menijic̄arecabe c̄eɰayɱ arebaju mamabajure majare. No baju pojebequiyebu. Quénora c̄quiyebu cainɱɱa cavarō mearo J̄menijic̄i c̄rōi.

²⁻³ Ët̄ivubu maje c̄ede yo baju ijāravɱcarōque. Pare napini coreivubu ānijāravɱ, J̄menijic̄i jíquijāravɱ baquinóre arebaju mamabajure majare. Yóre baquiyébu maje ecoiyere mamaɰami c̄rami aru maje doiyepe cuitótecaje mamacajede máre, maje c̄bequiyere ayɱ yóre p̄esc̄ cuitótecaje c̄bec̄re. Que baru maje ũme baju c̄quiyebu cainɱɱa.

⁴ Maje c̄ede yo baju ijāravɱcarōque, pare ñájini, napini coreivubu maje cavarājiyede arebaju mamabajure. Yóre p̄esc̄ ɱbebi c̄sc̄ cuitótecaje

сӱбесуре, nopedeca maja ӱbevӱ сӱrivӱ maje ӱme baju сӱbevӱva. Quénora ӱvӱ maja Jӱmenijicӱi oatӱvaquiyere aivӱ maje bajure maja yaibévӱva. Que teni maje baju ijāravӱсарō pojequibajure oatӱvajebu Jӱmenijicӱ, maje сӱvarājiyere ayӱ mamabaju pojebequibaju cavarō mearocarōre.

⁵ Jӱmenijicӱrecabe ӱnai majare meadayӱ báсӱ, maje baju oatӱvaquiyere ayӱ. Que baru iye maje baju oatӱvaiye jāvetamu. Ёrecabe majide ɖayӱ majare, ɖacacӱyure caino mearo yópe ӱi aiye báquepedeca, ӱi daroiye báque boje ӱnai Espiritu Santore.

⁶ Que baru ye jidӱbevӱva aru chĩomevӱva máre napini corevaivӱbu maje сӱede cainӱmӱa, yo baju ijāravӱсарōque сӱbevӱ cāreja, maje jabocӱ Cristoi сӱrōi.

⁷ Majidivӱbu aipe ɖaiye jaӱrōre majare, maje ju aiye boje ӱre, majare majide ɖayure. Ёbenita ӱre jāmevӱ cāreja.

⁸ Jidӱbevӱva aru chĩomevӱva máre napini corede ӱivӱbu maja. Pӱeno baju yaiyӱrivӱbu maja, сӱrājivӱ maje jabocӱ Cristoi сӱrōi.

⁹⁻¹⁰ Ёbenita caiyede jocarĩ, yópe maje jabocӱ Cristoi ӱrōpe ɖaiyӱrivӱbu maja. Maje сӱede ijāravure aru maje сӱede ӱi сӱrōre máre quénora ӱi ӱrōpe ɖaiyӱrivӱbu maja, caivӱ maja maje nưajiyе boje Cristoi соyӱquiyede maje ɖaiye báquede méne o āmene ӱi jāinoi. Wojedacӱyume caivӱ majare yópe maje ɖaiye báquepedeca ijāravure. Maje mearo ɖaiye báque boje, mearo ɖacacӱyume majare. Ёbenita maje āmeno ɖaiye báque boje, ӱājine ɖacӱyume majare.

*Jāmenijicū ũi cārijimene daino majare
(Jn 3.3-7; Hch 16.23; Ro 14.10; Gá 6.15)*

11 Maje jabocū Cristoi bojedāquiye boje caivū pōevare, ũre pueđaiye jaŕvū majare. Que baru pōevare jū are đaiyūrīduivūbu űija Jesús ũi yāvaiye méne. Ŭbenita coyūbevū űija diede, cūvarājivū űije boje méne. Quénora diede coyūvūbu, pōeva ne űájimenajiyere aivū ne jū abe boje. Jāmenijicūcapūrāvū me coreóvayūbe űijare, űije dāriaiyede űije ũmei. Que baru majibi űijare jūjovabevūre aru mearo đaiivūre. Napini coreivū yū mūjare máre nopedeca me majīdivūre aipe ārojarivūre űijare.

12 Bedióva cojedeca ũbenina arī dāriabejarā mūja ji nōre aiyē boje mūjare coreóvare đaiyūcūre űameja űijare aru ye parūéde cūvarivūre. Quénora mūjare torojūre đaiyūrīduivūbu űije đaiye boje, mūje majinajiyere ayū me ina bueipōeva āmecorojūrorivū űijare ne coyūiyede. Āmecoroiyūrīduivūbu űijare, ne ũbe boje ne jāiyede aipe ārojarivūre űijare. Ŭbenita majībema aipe ārojarivūre űijare űije ũmei.

13 Apevū “Pablojā ārūmevūtamū”, ũbenina adama. Ŭbenita ārūmevū āmevū űija. Ārūmevūre ārojarū, ye baju āmevū. Đaiivūbu űija yōre Jāmenijicūi urōpe, mearore jīnajivū ũre. Ŭbenita jāve ārūrivūbu űija, memecarājivū mūjare.

14 Memecaivūbu mūjare Cristoi ũre đaiye boje űijare, ũi ne boje caivū pōevare.

Maja coreóvaivūbu cūinácū ũmū, maje jabocū Cristo, yaicáyū bācūre caivū pōevare boje. Caivū pōeva yaijūrorivūreca ne āmeina teiye boje, Cri-

storecabe yaicáyu bácu majare boje. Que baru caivn úre ju aivn yópe yaivn bácavnepebu maje cuede úque cūinávne.

15 Cristo yaicárejaquemavn caivn pðevare boje, maja úre ju aivn, maje dajocarãjiyere ayu maje ðaiyede, torojare ðarãjivn maje baju quévna, ðbenita quénora maje ðarãjiyere ayu caiyede, maje torojare ðarãjiyere aivn úre. Êrecabe yaicáyu bácu aru Jūmenijicui nacovaimn mácu máre majare boje.

16 Ñuje ju aiye báquemata Cristore, “Que baibi”, arĩ dáriabevn aipe ãrojacure pðecure ñuje jãiyede boje úre, yópe ijãravncavn Jesúre ju abevn “Que baibi”, ne arĩ dáriaiyere. Ñuja nápe paivn “Que baibi”, arĩ dáriavn bácavnavacari Cristore javede, caride nápe paivn “Que baibi”, arĩ dáriabevn.

17 Que baru maja Cristore ju aivn cūrivnabu úque cūinávne. Jūmenijicui oatvaimaratamu maja. Yópe mamarumure pðeteivn bácavnepebu. Maje dáriaiyede, maje ðarĩ cōmajiyede, maje ju arãjiyede jipocai Cristore dajocavã maja caride. Quénora maje cūvae boje mamaũmene, maje dáriaiyede, maje ðarĩ cōmajiyede, oatvavã maja caride. Majarecabu dajocavn bácavn javede maje ðarĩ cōmajiyede báquede maje ju arãjiyede jipocai. Quénora ðarĩ cōmajiyavã mamaene caride.

18 Jūmenijicurecabe ðare ðayn caiyede iyede majare boje. Cristoi ðaiyede báque boje, Jūmenijicui cārijimene ðarejaquemavn majare úque, maja úre maucvvarivn bácavn, maje yóvarãjiyere ayu úre. Aru ñujare cārijimene ðare ðaicōjenezame

aprevu pðevare máre úque, na úre maucvarivu, ne yóvarãjiyere ayu úre.

19 Yópe ayubu yu. Cristoi ðaiye báque boje, Jãmenijicu cãrijimene ðaiyarĩduibi caivu ijãravucavure úque, ina úre maucvarivu, ne yóvarãjiyere ayu úre. Coyarĩ ñájine ðabebi ne vainí tuiye báquede ñi ðaicõjeiyede jocarĩ. Aru ñjare coyicõjeimi náre ñi yávaiye méne ñi cãrijimene ðaiyena.

20 Cristoi daroimaramu ñja, coycarãjivu ñi yávaiye méne. Ñje arĩ coyiyede pðevare “Maucvabejarã mja Jãmenijicure. Quénora úre cãrijimene ðare ðaicõjejara mjare úque” arĩ, yopedecabu Jãmenijicvacari ñi que jëniajuroe náre. Ñja parurõreca jëniacaivubu mjare Cristore boje. Yópe arĩ, “Maucvabejarã mja Jãmenijicure. Quénora úre cãrijimene ðare ðaicõjejara mjare úque”, Cristo ñjare jëniacõjeimi mjare.

21 Maja curivu Jesucristoque cünávure Jãmenijicui cãrijimene ðaimaramu caride. Cristovacari ye ãmenore ðabedejaquemavu cainmã. Ebnita Jãmenijicu jãrejaquemavu úre yópe ñi jãiyere ãmenore ðayure majare boje, meadacyu majare. Que baru Jãmenijicu jãñme majare curivure Jesucristoque cünávure, yópe ñi jãiyere boropatebevure.

6

1 Aru ñja memecaivu Jãmenijicure mjaque parurõreca jëniavaivubu mjare, mje ju are nurajiyere aivu Jãmenijicui urarõ mearo ðacaiyede, ñi meadaquiyere aivu mjare.

2 Jūmenijicɥvacari, yópe arĩ, toivaicōjēnejaquemavɥ ñi yávaiyede:

Mɥje órejarājiyede yɥre, ji cadatequiyepe aivɥ mɥjare, járiarĩ cadatecɥyumu mɥjare. Yo járavɥ baquinó ji meadaquijāravɥre, meadacɥyumu mɥjare, arejaquemavɥ Jūmenijicɥ.

Járiajarã mɥja. Caridecabu Jūmenijicɥi mɥjare cadatejɥrorijāravɥ. Cari járavɥrecabu Jūmenijicɥi mɥjare meadajɥrorijāravɥ. Mɥjare cadateni meadaiyɥbi Jūmenijicɥ cari járavɥ baju.

3 Cainɥmɥa ñɥje memecaiyede Jūmenijicɥre, ye ãmeina teiyɥbevɥ ñɥja aru arevɥre máre ye ãmeina tede ðaiyɥbevɥ ñɥja, ñame ne ãmeina yávarĩ bɥojabenajiyere aivɥ ñɥjare aru jɥ abevɥ ãmenajiyere aivɥ Jūmenijicɥi yávaiye méne, “Diede coyɥcaipōeva ãmeina teivɥbu aru ãmeina tede ðaivɥbu arevɥre máre” aivɥ.

4 Quénora caiye ñɥje ðaiyeque jáðovaiyɥrivɥbu ðaivɥ me, yópe memecaipōevare jaépe Jūmenijicɥre.

Que baru nariyɥrivɥbu cainɥmɥa ñɥje ñájiyede, ñɥjare jaúde, aru ñɥje cārijiyede máre.

5 Pōeva ñɥjare jara ropeivɥ b́acavɥvacari, ñɥjare jēni jacoivɥ b́acavɥvacari ãmeina teivɥre jēni jacoĩñami jívɥi, aru ñɥjare maucɥvarĩ, cārijovari boaiyɥrivɥ b́acavɥvacari máre, caiye ñɥje ðaiyeque jáðovaiyɥrivɥbu ðaivɥ me, yópe memecaipōevare jaépe Jūmenijicɥre. Ñɥja ɥrarō memevɥ b́acavɥvacari pɥ ɥetɥiyeta, aru ñɥja cātevɥ b́acavɥvacari ñɥje memeiye boje, aru ñɥja ãiyede ãtevɥ b́acavɥvacari máre ñɥje memeiye

boje, cainũa jãdovaiurivubu ðaivũ me, yópe memecaipðevare jaũépe Jãmenijicũre.

⁶ Que baru ãmeina tebevũa ðare nũiyurivubu me Jãmenijicũi jãinore. Jãmenijicũi yávaiyede jãvene majide nũiyurivubu. Aru napine nũiyurivubu pðeva ne ðaiyede. Cadatede nũiyurivubu pðevare. Cũre nũvaiyurivubu ñai Espĩritu Santore aru ure nũiyurivubu pðevare cainũa.

⁷ Jãmenijicũi yávaiyede jãvene coyũre nũiyurivubu. Aru Jãmenijicũi parũéque ñje cũavede memecare nũiyurivubu. Cainũa mearore ðaiurivubu, meatenajivũ maucũvabuĩ ãmenore, yópe churarava ne meateiyere, ne maucũvarãjiyere aivũ ne mauvare.

Que teni majidivubu ñja aipe ðaiye jaũrõre, vainĩ tũĩ jaũvarãjivũ ãmenore aru vainĩ tũbenajivũ ñja máre.

⁸ Apenũa apevũ pðeva pueðaðama ñjare. Aru apenũa pueðabenama ñjare. Apenũa apevũ pðeva ãmeina yávaðama ñjare. Aru apenũa me yávaðama ñjare. Apenũa “Borocũrivubu”, ũbenina arĩ dápiaðama ñjare, ñja borocũbevũa yávaiyede jãvene coyũvaivũreca. ũbenita ye baju ãmevũ ñjare.

⁹ Ñja obedivũ ne me coreóvaimarareca, apenũa “Caivũ ne coreóvabemaratumĩ”, ũbenina arĩ dápiaðama ñjare. Apevũ “Náre ne boaicõjeimara márajima”, ũbenina arĩ dápiaivũreca ñjare, ñja arũrivubu. Ñjare urarõ ñájine ðaivũvacari, ñjare boarĩ jaũvabema.

¹⁰ Apenũa chĩoivũvacari ñjare ãmeno

vaiye boje, torojurivubu ñuje ũmei cainũũa. Ijãravũque cãve cãvabevũvacari, arevũre cãve cãvarivũre tede ðaivubu ne ũmei urarõ Jũmenijicũi mearo ðacaiyede ñuje cãvare ðaiyede náre Jũmenijicũi yãvaiye méne. Aru ñuja ijãravũquede cãvabevũvacari, caiye iye méne Jũmenijicũi cãvare ðaiyede ã jinare cãvarivubu ñuja.

11 Mũja, jivũ, Corintocavũ, jidũbevũva soyãivũbu mũjare nurié, ñuje dáriaiyede ye yavebevũva. Jãðovaivũbu pare ñuje uede mũjare.

12 Joai ãmevũ ñuje ũme mũjare jocarĩ. Ñũjacarpũravũ yóvãiyũbevũ ãmevũ mũjare. Quéno ra joai ũme cãvũ ñũjare jocarĩ. Mũjacarpũravũrecabu yóvãiyũbevũ ñũjare.

13 Que baru yũ jẽniaivũ mũjare parũrõreca, yóre népacũi jẽniaiyere ãi mårare. Yóre ji pare uere mũjare, quédeca ujarã yũre.

*Pablo ãi majicaino Jesúre jũ aipõevare, ne yóvabenãiyere ayũ Jesúre jũ abevũque
(1 Co 3.16; 6.19)*

14 Ubenita ji uedeca mũje yóvarãjiyere ayũ yũre, yóvabejarã mũja ina Jesúre jũ abevũque, uparivũ teiyede náque aru ñnãjivũ tãutũrare aru rurũbuoiyede náque máre. Põeva mearore ðaivũ ye buojabenama yóvãivũ ina ãmenore ðaivũque. Aru põeva miadãroi cuivũre, ne mearore ðare ñũiyे boje, ye buojabenama yóvãivũ náque, ina ñeminoi cuivũre, ne ãmenore ðare ñũiyе boje.

15 Cristo ye buojabebi yóvayũ ñai abujuvã jabocũque. Aru Jesúre jũ aipõescu ye buojabebi yóvayũ Jesúre jũ abescũque, ne dáriarĩ cõmajibe boje cũinátũũ. Nácapũravũ pẽpeimarare mearore

jívaivubu. Ɖbenita majacarpũravu Jũmenijicure mearore jívaivubu.

16 Aru pẽreimara ye buojabename yónaivu ñai Jũmenijicu apucũ ñi mearore jíñami jívu. Maja Jesúre ja aipõevavacari ñai Jũmenijicu apucũ mearore jíñamipebu. Yóre arĩ, toivaicõjenejaquemavu Jũmenijicu ñi yáva iyede:

Ji põevaque cũcũyũtu yũ. Yóre ji cuiyere ne jẽneboi yónacũyũtu yũ náque. Ne mearore jímu macũyũtu yũ. Aru nácarpũravu ji põeva marajárama, arejaquemavu Jũmenijicu.

17 Que baru Jũmenijicu yóre máre arĩ toivaicõjenejaquemavu ñi yáva iyede, ñi põeva ne majinajiyere ayũ aipe ðaiye jaũõre pẽreimarare mearore jívu:

Náre dajocarĩ, etajarã mũa náre jocarĩ. Que teni náque yónabeni, coatejarã mũa náre jarũvarĩ. Ye tũbejarã mũa caiye ne cũvaede, ne ãmeina ðaiyeque cũvaede. Que ðaru, mũjare me sorũ etacũyũtu yũ.

18 Yũ bacũyũtu mũjerasũ. Aru mũa jímara marajáramu, arejaquemavu maje jabocũ Jũmenijicu, ñai rapucũ caivu pũeno.

7

1 Jãve Jũmenijicu ðacacũyũme majare caiye iye mearo ðacaiyede yóre ñi aiyे báquepedeca. Que baru mũa, jívu, jí mũara, yóre põevai jarũvaiyere docũcũede ne joaiyede, nopedeca jarũvaiye jaũvu majare maje ãmeina teiyede. Iye maje bajure ãmeðaiyede aru maje ũmene máre ãmeðaiyede coatenajarevu diede jarũvarĩ.

Jūmenijicure memecaiye matuiyeda jaunv majare, maje puedaiye boje áre.

Corintocav Jesúre ju aipōeva ne jaruvaino ne āmeina teiyede

(2 Co 2.13)

² Hjarã ñujare. Jápiarĩ adabejarã ina āmeina yávaivare ñujare. Ñamene āmeina dabetecarã ñuja. Ñamene āmeina tede dabetecarã ñuja. Aru ñamene jujovabetecarã ñuja.

³ Caiye iye ji toivaicōjeiyede apesure mujare toivaicōjemevn āmecorocuyv mujare. Yóre ji toivaicōjeiye báquerpedeca apesure mujare jiprojĩcai, pare urivvbu mujare. Ñuje urarō ne boje mujare, yóvaiyurivvbu mujare maje cuede ijāravĩ. Aru apenv ne mujare boarĩ jaruvaiyuru, mjaque yaiyurivvbu ñuja.

⁴ Jidabecvva covivv mujare nurié ji dāriaiyede ye yavebecvva. Mja torojure dađavã yure. Que baru apenv pōevare covuyvbu mje borore. Caiye maje ñájiyedeca, mja cadatedavã ñujare, mje parure daiye boje ñuje ũmei, aru mje torojure daiye boje máre ñuje ũmei.

⁵ Ñuje eaiyede yui Macedonia āmicurijoborōi, pv caride máre ye jabvovabevv ñuja cārijivv. Cainvma ñájivaivvbu ñuja, apenv ne maucvvae boje ñujare aru ñuje cārijiye boje pōeva ne dájuroede aru mja máre, mje dájuroede. “Dajocarājichvma ne ju aiyede Jesús ũi yávaiye méne”, arĩ dāpiarĩ mujare, cārijivvbu ñuja.

⁶ Hbenita Jūmenijicurecabe, ñai cadateyv ina cōmaje ārojarivvure, cadateyv bácv ñujare. Parure dáme ñujare ñuje ũmei, Titoi edaiyede yore.

7 Parure ðaibi ñh̄jare ñh̄je ũmei, ũi edaiye báque boje, c̄uc̄ūh̄ ñh̄jaque. Ũbenita p̄eno baju parure ðaibi ñh̄jare ñh̄je ũmei, ũi coȳiyede m̄je parure ðaiyede úre ũi ũmei. Pare ñh̄jare j̄iȳriv̄buya. Ch̄ioiv̄buya m̄je ãmeina teiyede. C̄ar̄ijiv̄buya ji ñ̄áj̄iyede m̄jare boje. Que baru p̄eno baju toroj̄v̄h̄ ȳh̄ ji ũmei.

8 Mamar̄m̄re ji jaroiyede m̄jare no paperayoca ji toivaic̄õjeino mácarõre ap̄ec̄ure, jarac̄ūh̄ m̄jare m̄je ãmeina teiye boje, pare c̄ar̄ijiñ̄h̄ matec̄ácu ȳh̄. “¿Ch̄iore ðaquiich̄uri ȳh̄ náre?” ar̄i dáriaȳh̄ batec̄ácu. Aru m̄je j̄ari boroteiyede no paperayoca bácarõre, ch̄ioquemav̄h̄ m̄ja. Ȳh̄ m̄jare ch̄iore ðaȳh̄ bácv̄vacari, “Nore ap̄ec̄ure toivaic̄õjeiye jaubeteav̄ũ ȳh̄re”, ar̄i dáriabev̄h̄ ȳh̄. Ch̄ioiv̄h̄ batequémav̄h̄ m̄ja obebej̄arav̄h̄are.

9 Caride toroj̄v̄h̄ ȳh̄, ji toivaic̄õjeiye báque boje ap̄ec̄ure no paperayoca bácarõre. Ji ch̄iore ðaiye báquede m̄jare toroj̄v̄h̄ ȳh̄. Ũbenita me toroj̄v̄h̄ ȳh̄, m̄je ch̄iori oat̄v̄vaiye boje m̄je ðaiyede. M̄ja j̄aquemav̄h̄ m̄je ãmeina teiyede ȳope J̄ūmenijic̄ai j̄aiyep̄e diede, m̄je oat̄v̄vaiye báque boje m̄je ðaiyede. Que baru m̄jare ãmedabetecac̄u ȳh̄, ji toivaic̄õjeiye báque boje ap̄ec̄ure, majicac̄ūh̄ m̄jare. Quénora m̄jare cadatecac̄u ȳh̄.

10 Ñai j̄añ̄h̄ ũi ãmeina teiyede ȳope J̄ūmenijic̄ai j̄aiyep̄e diede ch̄iori oat̄v̄vaȳube ũi ðaiyede. Que baru J̄ūmenijic̄ai meadaȳube úre, ũi ãmeina teiyede jar̄var̄i. Aru ch̄iomec̄ube cain̄m̄a. Ũbenita ñai j̄añ̄h̄ ũi ãmeina teiyede ȳope p̄õeva J̄ūmenijic̄ure coreónabev̄h̄ ne j̄aiyep̄e diede ch̄ioñ̄ame, ũi c̄ayoje teiye boje p̄õeva ne j̄aiyede, ũbenita

oatavaiyubecube ñi ðaiyede. Que baru ñaine Jūmenijicū coavayube ére jaravarĩ cainumua.

11 Dápiarã mūja caiye iye mearo vaiyede mūjare, mūje chĩori jāiye báque boje mūje āmeina teiyede yópe Jūmenijicūi jāiyere diede. Maumena corebevva iye āmeina teiyede dajocaquemavū. Coūsaquemavū ji borore, cadatenajivū yūre ji maucū ñi āmecoroyede yūre. Jaraqumavū mūje bajumia mūje āmeina teiye báque boje. “¿Nópe āmeina tenajichari maja cojedeca?” arĩ dāpiarĩ jidutequemavū mūje ñājijuroede die boje. Jāiyurĩduquemavū yūre cojedeca. Cārijivū yūre boje ji ñājiyede mūjare boje, yūre jū aiyutequemavū. Aru ñai ji maucure ñājine ðaquemavū. Caiye iye mūje ðaiye báqueque jāðovaquemavū mūje baju boropatebevure caride.

12 Jāðovaiyubetecacū ñai āmedayū boropateyure, ñi āmeina teiye boje aru yū, ñi āmedaimū mácū, boropatebecure quédada, no paperayoca ji toivaicōjeino mácarōre apecure mūjare. Quéhora jāðovaiyutecacū mūjare Jūmenijicūi jāinore mūje chĩoiyede, ñūje ñājiye boje, mūje pare urĩ cadateiyue boje ñūjare.

13 Que baru ñūjare me cadatedavū mūja, parure ðarĩ ñūje ũmei, mūje me jápiarĩ jū aiye boje yūre.

Torojvū ñūja, mūje nópe cadateiye boje ñūjare. Ūbenita pueno baju torojvū ñūja, ñūje jāiyede majecū Titō ñi torojue boje, caivū mūja mūje cadateiye báque boje ére, ñi parure ðaquiyepe ayū ñi ũmei, ñi cūe báquede mūje yebai.

14 Titoi etaquiye jipocai, jācūncūyū mūje yebai, mūje torojure ðaiye boje yūre, “Ñūjare me jápiarĩ

jũ arãjarama majevũ Corintocavũ”, arĩ coyucacũ úre m̃je borore. Aru m̃je me járiarĩ jũ aiye boje, c̃uebevu yũ, ji nóre coyũiye báque boje úre. Yóre caiye ñ̃je coyũiye m̃jare jãvepe, quédca ji coyũiye báque m̃je borore Titore máre jávetamu.

¹⁵ Caride p̃eno baju ubi m̃jare, ãi ãrúene m̃je me járiarĩ jũ aiye de úre, aru m̃je me ja-coryiye báquede úre máre, úre p̃edarĩ yóre m̃je p̃edajuroepe jabocũ jidojacure.

¹⁶ Pare torojvũ yũ. Jidubecvã aru chõmecvã máre majivũ yũ m̃jacapũravũ ðaivãre caiyede yóre m̃jare jaúede, ye jaubeda.

8

*Jesúre jũ airõeva ne jíno jecũbevũva c̃ve c̃vabevũre
(Ro 12.17; 15.26)*

¹ M̃ja, jívũ, caride m̃jare coreóvãre ðaiyurivũ ñ̃ja ina Macedonia ãmicurijoborõcavũ Jesúre jũ airõeva ne mearo ðaiyede Jũmenijicũ mearo ðacaiye boje náre bojecubeda ãi me boje.

² Návacari pare ñájivaivũbu. Æbenita ñájivãvacari, jáðovaðama Jesúre jũ aivãre jáve. Ñájivãvacari, cainũã me torojãma ne ũmei. Aru návacari ure c̃ve c̃vabevũtamũ. Æbenita c̃ve c̃vabevũvacari, jecũbevũva jívaivũbu ina Judea ãmicurijoborõcavũ Jesúre jũ airõeva c̃ve c̃vabevũre yóre c̃ve c̃varivũ ne jíjuroepe.

³ Jáve coyivũ yũ m̃jare. Caino ne oain-ore jíma na. Aru p̃eno baju yóre ne jíye b̃ojabejuroepe jíma na. Jíbeteima ne c̃vaequede

náre jaubede quénora. Æbenita náre jauéquede máre jíma na. Aru pðec̃u c̃abeteame jíçðjeñ̃u mácu náre. Quénora návacari “Jínajareṽu, caðatenajiṽu ina c̃ave c̃avabeṽure”, aquemaṽu.

4 Pararðreca ñ̃ujare jēniaiṽu bateima, ñ̃uje ïni ñvarajiyere aiṽu ne tãut̃r̃are ina Judeacaṽu J̃menijic̃u pðeva c̃ave c̃avabeṽure.

5 Ñ̃uje coreiye báque p̃eno baju, jíma na. Mamar̃um̃re “Yóre mi urðe ðarãjaramu ñ̃uja”, aquemaṽu maje jaboc̃u Cristore. Aru no yóboi, “Yóre m̃je urðe ðarãjaramu ñ̃uja”, aima ñ̃ujare, J̃menijic̃u nóre aicðjeiye báque boje náre.

6 Ñ̃uje j̃aiye boje ina Macedoniacaṽu Jesúre j̃u airðeva ne pare caðateiỹede ina c̃ave c̃avabeṽure, Titore jēniacarã ñ̃uja paredeca, ñ̃i coraiñquiye aiṽu m̃je yebai. Javede Tito cójjovarĩ b̃aquemaṽu m̃je jíyede. Que baru jēniacarã ñ̃i caðatequiye aiṽu m̃jare, m̃je cójjovarĩ b̃ojarãjiye aiṽu tãut̃r̃are, m̃je jínajiyede ina c̃ave c̃avabeṽure.

7 M̃ja j̃u aiṽubu Jesúre areṽu p̃eno. M̃ja coũiṽubu Jesús ñ̃i yávaiye méne areṽu p̃eno. M̃ja coreóvaiṽubu iye yávaiyede j̃avene areṽu p̃eno. Maumena corebeṽuva m̃ja memecaiỹiṽubu areṽure areṽu p̃eno. M̃ja ur̃iṽubu pðevare yóre ñ̃je ñere areṽu p̃eno máre. Que baru quédeca p̃eno baju jíjarã m̃je c̃avaequede máre, caðatenajiṽu c̃ave c̃avabeṽure.

8 Ji coũiyede m̃jare diede, jíçðjem̃ṽu m̃jare. Quénora coreóvare ðaỹubu m̃jare areṽu Jesúre j̃u airðeva ne urarð jíyena, ne pare ñe caðateiỹe boje c̃ave c̃avabeṽure, m̃je jãðovarajiyere aỹu m̃ja

máre jáve urĩ cadateiyurivure náre mǎje jíyeque jecubevuva.

⁹ Mǎja me coreóvaivubu iyede. Mǎje jabocu Jesucristo, ãi pare ue boje majare, r̄eno baju mearo đacarejaquemav̄u majare bojesubeda. Ñai c̄ve c̄vac̄vacari caiv̄u r̄eno, ãi c̄vae boje caiye majeracu J̄menijic̄u par̄éde, p̄esc̄re teni c̄ve c̄vabesc̄re caiv̄u r̄eno tedejaquemav̄u ã. Aru ãi nóre teiye báque boje, c̄ve c̄variv̄urebu maja, mǎje c̄vae boje caiye iye J̄menijic̄u méne. Que baru ãi nóre cadateiye báque boje majare, arev̄ure cadateiye jāv̄u majare máre.

¹⁰ Ȳu jíc̄ojeiyubesc̄vacari, majic̄aiyv̄u mǎjare. Ji dáriaru, meav̄u mǎjare mǎje b̄ojaru iye tãut̄ara cójijovaiye mǎje b̄iye báquede arej̄u baredede. Mǎjarec̄abu jíni b̄iv̄u b́c̄av̄u caiv̄u arev̄u jív̄u ne jínaviye jipocai. Aru r̄eno baju mǎjarec̄abu “J́navarev̄u” aiv̄u b́c̄av̄u máre caiv̄u arev̄u “J́navarev̄u”, ne arãjiye jipocai.

¹¹ Que baru maumena corebev̄uva b̄ojajarã iye mǎje b̄iye báquede. Mǎja pare b̄iyuriv̄u b́c̄av̄u iye tãut̄ara cójijovaiyede, cójiovarĩ b̄ojajarã máre maumena corebev̄uva. J́jarã yóre mǎje oainope, mǎje c̄vaecar̄oque.

¹² Mǎje jáve jíyuru, cadatenajiv̄u arev̄ure, J̄menijic̄u toroj̄ucu me jáñ̄me mǎje jíyede. J̄menijic̄u ubi mǎje jíyede yóre mǎje oainope, mǎje c̄vaecar̄oque. J̄niamec̄ube majare mǎje jíyede mǎje c̄vabede.

¹³ Ȳu ubev̄u mǎje jínaviyere ayu arev̄ure jāéde, ru mǎje c̄vabeta mǎjare jāéde.

¹⁴ Quépora uv̄u ȳu caiv̄u ne c̄varãjiyere ayu

cūináturra. Que baru caride m̄jacarp̄ravu, c̄variv̄u caiye m̄jare jaúede aru m̄jare jaúe p̄eno máre, jíjarã, cađatenajiv̄u ina c̄vabev̄ure. Aru arep̄m̄ure nácarp̄ravu, c̄varãjiv̄u caiye náre jaúede aru náre jaúe p̄eno máre, jíjajarama, cađatenajiv̄u m̄ja c̄vabenajiv̄ure. Que teni caiv̄u cūinátur̄u c̄varãjiv̄ubu.

15 Quédeca yópe arĩ, toivaicõjenejaquemavu J̄menijicu ñi yávaiyede: “Ñai urarõ ññu mácu p̄p̄iyede c̄vabedejaquemavu. Aru ñai quĩjino ññu mácuje jaubedejaquemavu”, arĩ toivaicõjenejaquemavu.

Nópe ayu, J̄menijicu jíyure ñi p̄evare náre jaúede cain̄m̄na aiyurejaquemavu.

Tito aru p̄carã ñi yóvaimara ne n̄rajino Corintoĩ

16 J̄menijicu Titore cađateiyure đaiibi m̄jare yópe ñi cađateiyure đaiyere yure. Que baru toroj̄ede jívu J̄menijicure.

17 Tito pare cađateiyubi m̄jare. Apesu coraicõjemescuva úre m̄je yebai, úvacari “Corintoĩ coraiyuv̄u yu”, áme. Que baru jí j̄ñiaiye báquede úre paredesa, ñi corain̄quiyepe ayu m̄je yebai, maumena corebecsuva ju áme yure.

18 Que baru jác̄n̄sc̄ȳme m̄jare bediõva. Aru úque jagosc̄ȳmu yu apesu majes̄ure, majare ju ayure Jesúre. Caiv̄u Jesúre ju air̄õeva me p̄eđadama úre, ñi soȳiye boje Jesús ñi yávaiye méne, ñi meadaiyede p̄evare.

19 Obediv̄u ne p̄eđaim̄vacari ñi soȳiye boje Jesús ñi yávaiye méne, p̄eno baju ne p̄eđaim̄me Macedonia ãmic̄rijobor̄õsav̄u Jesúre ju air̄õeva

cójijivaivũ, ne beoiye báque boje úre, ùi yóvaquiyere aivũ ñũjare, ñũje nũvarajiyede iye tãuturare Judea âmiciarijoborõi. Cadatecũyũme ñũjare, ñũje jãri corenajiyepe ayũ me iye mũje jíyede. Me jãri coreiyũrivũbu ñũja diede, põeva ne mearore jínajiyere ayũ maje jabocũ Jesucristo ne puedaimũre aru jãðovarajivũ maja Jesúre jũ aipõeva maumena corebevũva cadateiyũrivũre majevũ cũve cũvabevũre.

20 Ëre yóvaicõjeivũbu ñũjare, ñame ne ãmeina yávarãjiyepe aivũ ñũjare, ñũje nũvaiye boje iye ure tãuturare, mũje jíyede. Ñamene ye ãmeno jãicõjeiyũbevũ ñũjare yóre ne jãiyere ãmeina teivũre. “Ñũje tãuturare ñavaivũbebu”, ùbenina arĩ soyũbejarãri põeva.

21 Que teni ùrivũbu ñũja põeva ne jãrajiyere aivũ mearo ñũje ðaiyede cainũmũa, yóre Jũmenijicũi jãiyepedeca mearo ñũje ðaiyede. Jũmenijicũ coreóvaayũbe ñũja jínajivũre caiye iye tãuturare ina cũve cũvabevũre. Ëbenita ùrivũbu ñũja põeva máre coreóvaivũre diede.

22 Aru náque jarocũyũmũ yũ apescũ majescũre, majare jũ ayũre Jesúre. Ñũja bũojaivũbu majidivũ úre pare cadateiyũscũre aprevũre, ñũje jãiyे boje aipe ðarĩ cõmajiyũre. Ëi járiaiye boje mũje borore, jãve napini coreyũbe mũja jínajivũre jescũbevũva, cadatenajivũre me ina cũve cũvabevũre. Que baru pũeno baju jãscũniyũscũbe mũjare.

23 Põescũ ùi jẽniari jãru ñamejare aru ye parũéde cũvarivũre, yóre arĩ, soyũjarã mũja: “Titobe Pablõre yóvaayũ, Jesúre memescayũ aru majare Jesúre jũ aipõevare cadateyũ”, arĩ soyũjarã Tito

ñi borore. Aru apevñ ina pucarã ãmva ne borore, yópe arĩ, soyñjarã: “Macedoniacavñ Jesúre jñ airðeva cójjivaivñ ne jaroimaramu, ñvarajivñ ne jíye báquede Judeacavñ Jesúre jñ airðeva cñve cñvabevñre, pðeva ne mearore jínajiyere aivñ maje jabocñ Jesucristore ne pueðaimare”, arĩ soyñjarã mñja.

²⁴ Náre me copñ etarĩ, pueðarĩ, cadateni, jáðovajara náre aru náre daroivñ bácvñre máre jávene ji soyñye báquede náre mñje borore. Ññjare torojñre ðaivñbu mñja.

9

Jesúre jñ airðeva ne jño, cadatenajivñ apevñre

¹⁻² Apere mñjare toivaicðjene ññye jañbevñ yñre, iye mñje jínajiyere ayñ jecñbevñva, mñje cójjovaiye boje tãutñrare apeññ bácarðre pñ caride máre. Yñ majivñ mñja caðateiyñrivñre. Que baru mñja Acaya ãmicñrijoborðcavñ Jesúre jñ airðeva mñje borore, yópe arĩ, soyñvaivñ yñ ina Macedonia ãmicñrijoborðcavñ Jesúre jñ airðevare: “Majevñ Acayacavñ cójjovaiñvñbuya iye ne jínajiyede ina cñve cñvabevñre apeññ bácarðre pñ caride máre”, arĩ soyñvaivñ yñ. Aru mñje maumena corebevñva jíyñ boje, obedivñ ina Macedoniacavñ máre maumena corebevñva jíyñrivñbu.

³⁻⁴ Ina yóbecñã majevñ Jesúre jñ airðevare jarocñyñtu yñ mñje yebai, ne cadatenajiyere ayñ mñjare, mñje cójjovarĩ bñjarãñiyere ayñ mñje tãutñrare. Que teni mñja jáðovarajaramu jávene iye ji soyñye báquede mñje borore apevñ majevñ, Macedoniacavñ, ne eaiyede yñque. “Majevñ

Asayacavɛ cójijovaiɛɛbuya ne jínajiyede javede”, arí soyure nɛivɛ yɛ. Ñɛje earãjiyede mɛje yebai, mɛje cójijovabedu cãreja mɛje jínajiyede, pare cɛyejebu yɛ, ji soyurĩduiye báque boje ɛbenina mɛje borore. Aru mɛja máre cɛyejebu pare.

⁵ Que baru jēniaivɛ ina yóbescã majevɛre, ne nɛrajiyere ayɛ mɛje yebai ji nɛquiye jipocai. Cadatenajarama mɛjare, mɛje cójijovarĩ bɔjarãjiyere ayɛ mɛje jínajiyede, yóre “Jínajaramu”, mɛje aiye báquepedeca jipocamia. Que teni jãdovarajaramu mɛja ji jícõjememarare, quénora jíyurivɛre jecɛbevɛva.

⁶ ãɛjara mɛja iyede. Mɛje majióvarõ mearore ðaru arevɛre, Jãmenijicɛcapũravɛ mearo ðacacɛyɛme mɛjare majióvarõ baju. Ɛbenita mɛje ɛrarõ mearore ðaru arevɛre, Jãmenijicɛcapũravɛ mearo ðacacɛyɛme mɛjare ɛrarõ baju. Jēvari soyiyeque oteipõescɛ ñi ðaiyede soyɛquijivɛ yɛ. Oteipõescɛ obebeyabea oteiyabeare oteyɛ baru, ícɛyɛme majióvarõra jējãravɛ baquinói. Ɛbenita obediyaabea oteiyabeare oteyɛ baru, ícɛyɛme ɛrarõra jējãravɛ baquinói.

⁷ Caivɛ mɛja coara jíjarã mɛje cɛvaecarõre yóre “Quéno baju jícɛyɛtu yɛ”, mɛje arí dáriaiyepedeca mɛja coara mɛje ũmei. Chĩori jecɛrivɛ jíyɛbevɛre yéde jíbejarã mɛja. Apescɛi jícõjeimarape máre yéde jíbejarã. Quénora torojurĩ jecɛbevɛva jíjarã mɛja, Jãmenijicɛi ɛ boje ñai torojurĩ jecɛbevɛva jíyɛre.

⁸ Jãmenijicɛ jíyɛ majibi ñi mearo ðacaiyequede, ijãravɛquede, mɛjare ɛrarõ baju, ye jaɛbequiye ayɛ mɛjare. Aru caiye mɛjare jaɛéde jíniburu yóboi, ɛrarõ pɛrɛquiye bu mɛjare. Que baru

cɯvarãjaramu mɯja mearo ðacaiyequede, ijãravɯquede, cadatenajivɯ arevɯre.

⁹ Yópe arĩ, toivaicõjenejaquemavɯ Jũmenijicɯ ãi yávaiyede ñai põecɯ meacɯ ãi borore:

Ëi cɯvaecarõre jívaɯbe jecɯbecɯva ina cɯve cɯvabevɯre. Aru ãi mearo ðacaiyede ãrɯrajarama cainɯmɯa, arĩ toivaicõjenejaquemavɯ.

¹⁰ Bediõva cojedeca jẽvari coyɯiyeque coyɯquijivɯ yɯ. Yópe oteiye pĩarĩ bɯojarĩ aru bɯcɯrĩ bɯojarĩ, oteipõecɯi ïyere ãi ãquiyeva aru ãi otequiyeva máre, popedeca mɯja mearore ðaivɯ baru mɯje cɯvaeque, cɯvarãjaramu mɯjare jauéde aru mɯje jínejiyede máre pɯeno baju, mearore ðarãjivɯ aru cadatenajivɯ arevɯ põevare. Jũmenijicɯrecabe jíyɯ oteiyabeare ñai oteipõecɯre aru ãiyede põeva ne ãrajiyeva. Ërecabe mearore ðare ðayɯ mɯjare máre.

¹¹ Que baru ãi mearo ðacaiyequede, ijãravɯquede, ɯrarõ cɯvarãjaramu mɯja cainɯmɯa, jínejivɯ arevɯre jecɯbevɯva. Aru obedivɯ põeva, ina majevɯ Judeacavɯ Jesúre jɯ aipõeva cɯve cɯvabevɯ, torojɯede jínejarama Jũmenijicɯre, iye jíye boje mɯje jarorãjiyede náre ñajaque.

¹² Mɯje jíyede arevɯre, mearore ðaivɯbu, mɯje cɯvare ðaiye boje náre jauéde. Ëbenita pɯeno baju mearore ðaivɯbu, obedivɯ põevare mɯje jíde ðaiye boje ɯrarõ torojɯede Jũmenijicɯre.

¹³ Mɯje memecaiyede náre iye jíyede mɯje jarorãjiyeque, jáðovarajivɯbu mɯja jɯ aivɯre jáve ðajocabevɯva Cristoĩ yávaiye méne, aru mɯja jívɯre jecɯbevɯva, cadatenajivɯre náre aru

аревнре мэре. Que baru mearore jínajarama ne pueđaimнre Jūmenijіcнre.

14 Мњјаре паре ыгнн јѣниарјарама Јūmenijіcнque мњјаре боје, љи паре mearo đacaiye боје мњјаре бојеснbeda љи me боје.

15 Торојнеде јінјаревн Јūmenijіcнre, љи јіуе бáque боје мајаре рнепо baju мэне. Рђева ne уáваісатиаque ye бњојабенана соуњнвн diede.

10

Pablo љи мајісано Jesús љи уáвайе мэне beorі соуісđjeimara ne đaiyena

(1 Co 1.31)

1 Caride уávacari, Jesús љи уáвайе мэне beorі соуісđjeimaracacн, соуњнбу мњјаре, ѡmecoroivнre унre. Уóre Cristoi соуњиере рђеваре, náre cađateni aru pueđarі meacн рђеснre, nopedeca соуњиунн мњјаре. Que baru мњјаре pueđarі meacн рђеснre aru мњјаре cađateiyнrі, paredeca јѣниавн мњјаре, мње dajocarājiyere ау мње ѡmecoroiyede унre. “Pablo јіđнсн јарарі бњојабеби љи снеде мајаque. Ћbenita љи снеде joai мајаре јоарі, јіđнбеснва јарарі бњојаіби љи тоіваісđjeiyede ареснre паперауосаре мајаре”, ѡbenina аріđиуннбуа мња.

2 Унrecabu јарарі бњојаун мњјаре ји снеде мњаque мэре. Que baru јѣниавн мњјаре. Јараре đabejarā унre ји eaquiyede мње yebai. Мњјасавн уóre арі, “Pabloјā dāpiarі сōmajivнбу уóre іјāравнсавн Jesúre јн абевн, Espíritu Santore снвевн, ne dāpiarі сōmajiyere. Que baru náre

đarĩ cōmajiv̄bu Pablojã”, ùbenina arĩduiv̄buya. Ina nóre arĩduiv̄re jarac̄yumu yu jãve.

³ Jãve ñajataму ijãrav̄i c̄riv̄. Æbenita ijãrav̄i c̄riv̄vacari, mauc̄vabev̄ ñaje mavare yóre ijãrav̄cav̄ Jesúre ju abev̄, ne mauc̄vaere.

⁴ Yóre churarava ne mauc̄vaere ne mavare boaicaroveaque, nopedeca ñaja mauc̄variv̄bu ñaje arĩ dárparĩ coȳieque. Æbenita arĩ dárparĩ coȳrĩ majibev̄ ñaja p̄eva ne arĩ dárparĩ coȳieque. Quénora J̄menijic̄i ñajare majide đaibi ùi par̄eque, ñaje coȳr̄jiyere ayu ina úre mauc̄variv̄re ùi yávaiyede jãvene, ne majinajiyere ayu ùbenina ne arĩ dárpaiyede. Ñaja, J̄menijic̄i par̄re đaimara ùi majiéque, jãđovaiiv̄bu boroc̄ede ñaje mauva ne ãmecoroiyede ñajare.

⁵ Cain̄ma ina m̄jacav̄ “¿Meara m̄rica arev̄ r̄eno?” arĩduiv̄, “Jãve ãnev̄”, ùbenina ne arĩduiyede J̄menijic̄i yávaiye ména, p̄eva ne coreóvabenajiyere aiv̄ J̄menijic̄i majiéde, ñaja coȳvav̄bu J̄menijic̄i par̄eque, jãđovarajiv̄ ùbenina ne arĩ dárpaiyede. Que teni yóre churarava ne vainí t̄rĩ j̄eni jacoiyere ne mavare, ju are đar̄jiyere aiv̄ náre ne baju jaboc̄re, ùi c̄ojequiyere aiv̄ náre, nopedeca maje jaboc̄u Cristore dárpaic̄jene đav̄bu ñaja ñaje mavare, ne ju ar̄jiyere aiv̄ úre ñaje coȳvav̄yede J̄menijic̄i par̄eque.

⁶ M̄je jãđovarajiyede me ju aiȳriv̄re J̄menijic̄i j̄bev̄va, ñájine đar̄jaramu ñaja m̄jacav̄ caiv̄re m̄je ju abedu.

⁷ M̄ja jãiv̄bu aipe ãrojariv̄re ñaje bajure.

Ўбенита маџибевн аире ãројаривуре ñџаре ñџе ўмеи. Сўинáсн маџасн “Јãве уџбу Cristo јисн” аун, coreóвјаснĩ ñџаре мэре Cristo јинаре.

⁸ Ји соуџиједе ñџа Jesús ўи уáвאיе мэне беорĩ соуџицõјеимаравн ñџе рагнэ савæде, уóре “¿Meara márica?” айвуре соуџуџваснĩ, уóре унре соуџије јавбере, уе сыебеснбу ун. Маје јабосн Cristo ñџаре соуџицõјемеми маџаре ўи уáвאיе мэне, ñџе дајосаре ðарãјијере аун маџаре маје јн айеде ўре. Quénora ñџаре соуџицõјеими маџаре диеде, ñџе рагнре ðарãјијере аун маџаре маје јн айеде ўре. Que baru сыебеснбу ун ји соуџиједе.

⁹ Маџаре савайџевн ун уо паперайосаре ји тоиваицõјеиједе ареснре маџаре рагнõреца.

¹⁰ Сўинáсн маје јџебои снсн, “Pablo рагнэке мајисаубе мајаре уóре мајиснре ўи паперайосаре, ўи тоиваицõјеиједе ареснре. Ўбенита ўи сæде мајаке рагнбесн мајиснĩ бнoјабеснбе мајаре. Quénora соуџуџе уóре мајибеснре”, џбенина арĩдуибија.

¹¹ Ўбенита ñаи que арĩдуџн coreóвјаснĩ иједе. Уисарп̄равн сўинáтнреца соуџснџн маџаре ји снқуиједе мајаке, уóре ји тоиваицõјеијере ареснре паперайосаке ји сæде жоаи маџаре јоснĩ.

¹² Јãве ñџа сўинáтнре теиџевн инн маје јџебои снривн “¿Meara márica маја аревн рнeno?” арĩ дáриайвуре. Арн нáре раивн мэре јџвари соуџиџевн ñџа. Náсарп̄равн мајибевнтамн. Coreвaицõјеивнбуја не ðайеде уóре не нõре. Арн јџвари соуџивнбу не бажн.

¹³ Ўбенита ñџасарп̄равн “¿Meara márica?” айвн барн, соуџебу ñџе ðайеде јнменижиснĩ рагнэке

no joborõre quéno, ãrore ñh̄jare memecaicõjeame úre. Ñh̄jare úre memecaicõjeino mácarõre jocarĩ, ye arĩ coyubejebu, yóre arev̄u ne coyuiyere. Aru no joborõ jívui c̄riv̄ubu m̄ja, ñh̄jare memecaicõjeinoi úre.

14 J̄menijic̄u ñh̄jare coyucõjeame m̄jare Cristo yávaiye méne mamar̄m̄re caiv̄u ne jipocai. Que baru ðabetecarã ñh̄ja yóre ñi memecaicõjemenope ñh̄je copaiyede m̄je yebai.

15 Ñh̄ja “¿Me ðaiv̄u b̄rica m̄ja?” arĩ coyubev̄u arev̄u ne ðaiyena, yóre ñh̄je ðájuroere o ne J̄menijic̄ure memecaicõjeijoborõ ñh̄je memecaicõjejurore úre, yóre arev̄u ne ðaiyere. Quénora ñh̄ja napini coreiv̄ubu m̄jare p̄eno baju j̄ arãjiv̄ure Jesúre, memecarãjiv̄u J̄menijic̄ure p̄eno baju m̄je yebai, yóre úre memecaicõjeino mácarõre ñh̄jare.

16 Nóre ðarĩburu yóboi, ñh̄ja napini coreiv̄ubu, coyurĩ h̄ojarãjiv̄u Jesús ñi yávaiye méne ñi meadaiyena p̄evare apenoa ĩmaroai Corinto aperũrav̄ui, ãroa p̄eva ne járiabenoai cãreja ðiede. No joborõtamu máre J̄menijic̄ure memecaicõjeijoborõ mácarõ ñh̄jare. Que teni, “¿Me ðaiv̄u b̄rica m̄ja?” arĩ coyubenamu apesc̄u ñi ðaiyena yóre ñh̄je ðájuroere, yóre arev̄u ne arĩ coyuiyere.

17 Que baru yóre arĩ, toivaicõjenejaquemav̄u J̄menijic̄u ñi yávaiyede: “Ác̄u p̄esc̄u ‘¿J̄menijic̄ure memecaȳu meac̄u b̄rica?’ arĩ coyuiȳuc̄u baru ñi baju, nóre arĩ coyubejac̄urĩ. Quénora ‘Meac̄u bajube m̄je jaboc̄u cavarõ mearoc̄ac̄u’, arĩ coyujac̄urĩ ñi”, arĩ toivaicõjenejaquemav̄u J̄menijic̄u.

18 Ñai “¿Jūmenijicure memecayū meacū b́arica?” ayure ũi baju, Jūmenijicūcapūravū “Yure memecayū meacūbu”, arĩ coyūbecūbe. Ũbenita ñai “Jūmenijicū yure cadateibi ji memecaiyede úre” ayure, Jūmenijicūcapūravū, “Yure memecayū meacūbu”, arĩ coyūcūyūme.

11

Pablo ũi coyūino ina borocūrivū Jesús ũi ýavaiye méne beorĩ coyūicōjeimarape teivure (Fil 4.15-18)

¹ J́ariajarā ji coyūquiye de mājare caride. Ũvū mąje napinajiyere ayū yure ji coyūquiye de. Yū majicūvacari ñai “¿Meacū b́arica?” ayū ũi bajuma āramecū bajure, nóre arĩ jaūquiye bu yure, mąje dajocabenajiyere ayū ji coyūiye báquede mājare Jesús ũi ýavaiye méne mąje p̄eno baju j́ariayue boje ape ýavaiyede. Que baru narijara yure ji coyūquiye de.

² Jūmenijicū yure tebutede đaibi mājare, yóre ũmū ũi tebuteyere mamaco bojūyore, “Mū cūvacūyūmu đre mimarepacova” ũi arĩburu yóboi cūinácū ũmure. J́iracū me j́ari coreibi mamacore, ői cūbecojiyere ayū apescū ũmūque, j́icūyū đre meaco bajure āmeno cūbecova Jūmenijicūi j́ainore j́imarepacū bacūyure ne p̄arūbuoij́aravū baquinói. Aru ői j́aru apescū ũmure, j́iracū jarajebu đre. Nopedeca mājare coreóvare đacacū yū Cristore, mąje cūgājiyere ayū úque cūinávure. Que baru mājare j́iyūvū yū úre āmeno cūbevūva Jūmenijicūi j́ainore.

3 Jiduvu yu vaiquíyede mujare yópe vaiye báquepe Eva bácore. Yópe ñai ãða majicu ñi mujovaiye báquepe õ mácore, õi dáriabescojiyere ayu nurié, õi ãmeina tecojiyere ayu, nopedeca arevu mujovaiyurivubu mujare, muxe dáriabenajiyere ayu nurié, muxe ãmeina tenajiyere ayu, dajocarú muxe ju aiyede Cristore aru muxe memecaiyede úre máre. Que baru jiduvu yu.

4 Muxa torojurivú parivubuya arevu soyurpõeva eavure muxe ímaroi. Me járiaiyurivubuya ne soyuyede Jesúsã, soyivureca apede úra ji soyuye báquede jaruvarí. Jacoruyurivubuya arecu decocure ne daroiyumare, daroiyurivureca arecure, ñai Espíritu Santo ji darore ñaima mácure jaruvarí. Ju aiyurivubuya ne bueiyyede Jesús ñi yávaiye méne, ne que aiyede ubenina, bueivureca apede ji bueiye báquede jaruvarí.

5 Nácapūravu yópe Jesús ñi yávaiye méne beorí soyucõjeimarape tenidivubu. Aru ubenina arí dáriavubu mearare ji rueno. Ubenita yácapūravu coreóvaivu iyede. Ne cãchinocacu ãmevu yu. Aru ji rueno meara ãmema na. Ubenita nárecabu mujare jaboteivu.

6 Yu yávayú majibecuvacari meacamua yávaicamuaque, jáve me majivu yu Jesús ñi yávaiye méne. Mujavacari me diede coreóvaivubu, muxe járiaiye báque boje ji soyuye báquede aru muxe jáiye báque boje ji ñaiye báquede obedinamua.

7 Arevu põeva “Pablo ãmeina teyube, ñi jacoruyube boje muxe táuturare, ñi bueiye boje yópe arevu bueirpõeva ne ñaiyere”, ubenita aivubuya. Ubenita ye ãmeina tebevú yu, ji jacorube boje

tãuturare, ji bueiye boje Jãmenijicui yãvaiye mène. Quénora yóre muxe cãchinocacupe teni, memecacu ji rãgãaque, ñni bojedacũyũ yũre jaúede. Que teni coreóvare ñacacu muxe bojecubeda Jesús ñi yãvaiye mène, ñi meadaiyede muxe muxe ñmei bojecubeda. Que teni muxe yóre ji ruenocavupe tede ñacacu, muxe memeiye jaube boje, muxe jibenajiyere ayũ yũre jaúede.

⁸ Aru ji cãe báquede muxe ñmaroi, buescũyũ muxe, jacorucacu arevũ Jesúre jũ airóevare, areno ñmaroi cójijivaivũre, ne tãuturare, ñni bojedacũyũ yũre jaúede. Nãre bojedaicójecacu yũre, nãre memecabescũvacari, memecacũyũ muxe bojecubeda.

⁹ Ji cãe báquede muxe, arenyũyũ yũre jauteavã. Ñbenita ye arejĩene jẽniametecacu muxe cãinãcũre. Quénora Macedonia ñmicurijoborócvũ majevũ, ne jũ aiyẽ boje Jesúre, ne daroimara mácvũ edaivũ bácvũ muxe ñmaroi, jĩma yũre ne jíyede, ji ñni bojedacũyũre aivũ yũre jaúede. Que baru dinũyũ mácarõre cãriovametecacu muxe, yũre jaúẽ boje. Aru muxe ye cãriovamesũyũ arenyũyũ máre, yũre jaúẽ boje.

¹⁰ Meavũ ji dáriaru ji coyũre ñaiyede bojecubeda Jesús ñi yãvaiye mène cainoa ñmaroa, Acaya ñmicurijoborócarõare. Yũ coyũyũbu muxe yãvaiyede jãvene. Yũ Cristo jicũbu. Que baru borocũbevũ yũ.

¹¹ Ji que coyũyũ boje, “Pablo ñmuxe ñbebi” ñbenina arĩ dáriabejarã muxe. Jãve ñvũ muxe. Jãmenijicũ me coreóvaibi yũre pare ñcũre muxe.

¹² Yũcarũravũ ñare ñquijivũ yóre ji ñarĩ

cõmajiyē báquepe, m̃jē coreóvarãjiyēpe ayũ boroc̃rivũre ina m̃jē tãutũrare jãcor̃ivũre, ne buēiyē boje “Pablo memēñũme ñ̃jãpedeca”, ẽbenina ne aiyede.

13 Nárecabu “Ñ̃jãtamu Jesús ñ̃i yãvaiyē méne beor̃i coyũicõjeimara” ẽbenina aivũ. Ʋbenita Jesús ñ̃i yãvaiyē méne beor̃i coyũicõjeimara jãve ãmema. Quénora p̃õevare jũjovaivũbu. Ne bajumia jãðovariduiivũbu yóre Jesús ñ̃i yãvaiyē méne beor̃i coyũicõjeimarape.

14 Ne que teiyede, cuavaiyē jaũbevũ majare, Satanás ñ̃i teiyē boje. Satanãvacari ñ̃i baju majibi jãðovañũ meacũpe, yóre ángelepe.

15 Que baru cuavaiyē jaũbevũ majare Satanãre memecaip̃õeva, ina “Ñ̃jãtamu Jesús ñ̃i yãvaiyē méne beor̃i coyũicõjeimara” ẽbenina aivũ, ne jãðovaiyede yóre mearo ðaivũpe. Ʋbenita Jũmenijicũ ñ̃ãjine ðacũyũme ina jũjovaivũre yóre náre ñ̃ãjine ðaiyē jaũépe, ne que ðaiyē báque boje.

Pablo “¿Meacũ bãrica?” ñ̃i aino ãrũmecũpe, Corintocavũ ne coreóvarãjiyēpe ayũ Jesús ñ̃i yãvaiyē méne beor̃i coyũicõjeimarape teivũre

(Hch 9.23-25; 14.5, 19; 16.22-23)

16 Bediõva cojedeca jẽniaivũ majare, m̃jē ar̃i dãriabenajiyēpe ayũ yũre ãrũmecũpe. Ʋbenita “Pablo ãrũmecũbebu” ar̃i dãriaivũ baru, járiajarã ji coyũquiyede. Yũre máre, yóre ina “Ñ̃jãtamu Jesús ñ̃i yãvaiyē méne beor̃i coyũicõjeimara” ẽbenina aivũ, ar̃i dãriaivũ ji p̃ũnocavũ ne coyũiyēpe coyũicõjeara yũre, “¿Meacũ bãrica?” ji bajuma ji aquiyēpe aivũ.

17 Maje jabocɩ Jesucristo iyere paiye soyɩiyede ye soyɩbejebu. Aru yɩre mǎre soyɩcōjememi. Quénora yávacari soyɩyɩbu yóre āramesa ñi soyɩiyere.

18 Nore mɩje yebare, “¿Meara mǎrica?” arɩ soyɩvɩbuya ne bajumia, pǒeva ne coreóvarãjiyere aivɩ ñamejare aru aipe ne ðaiyede ijāravɩ. Que baru yɩ mǎre quédessa arɩ soyɩyɩbu.

19 Mɩjarecabu me majidivɩ mɩje dáriaru. Que baru torojurivɩ járiadañũ āramevare. Aru ne soyɩiyede nariyavɩ mɩja.

20 Mɩja nariyavɩ ina mɩjare ðaicōjeivɩre yóre ne cōjemara majórivɩre paivɩre. Nariyavɩ ina ñvɩre mɩje cavaede, aru ina jɩjovaivɩre mɩjare. Nariyavɩ ina āmeina jáivɩre mɩjare, “¿Paruvɩ mǎrica ñja ne pɩeno?” arɩ dáriavɩre mɩjare yóre ne cāchinocavɩre. Aru nariyavɩ ina jara boaivɩre mɩje ijecamure mǎre.

21 Ji parube boje, ne nóre ðaiyere ðabetecacɩ mɩjare. Ëbenita ji pɩeno náre me járiadañũ mɩja. Que baru cɩyevɩ yɩ, ji parube boje.

Pǒeva “¿Meara mǎrica?” aivɩ ne bajumia āramevareca Jɩmenijicɩ jáinore, ina jidɩbevɩna nóre aru, yɩ mǎre jidɩbecɩna nóre soyɩyɩbu.

22 Návacari “Hebreovatamu ñja. Que baru judíova bajutamu aru hebreo āmicuricamua yávaicamuare yávaivɩbu” aivɩreca, yɩ mǎre napedecabu. Návacari “Israel básɩ pǎramenacavɩbu ñja” aivɩreca, yɩ mǎre napedecabu. Návacari “Abraham mǎcɩ pǎramenacavɩbu ñja” aivɩreca, yɩ mǎre napedecabu.

23 Aru návacari “Cristore memecaivɩbu ñja”

aiṽareca, yṽ ne pṽeno memecayṽbu Cristore. Ɛbenita yópe ãṽmescṽpe yáṽayṽbu, que ayṽ.

Memecascṽ yṽ ne pṽeno. Jabova jēni jacoima yṽre ãmeina teivṽre jēni jacoĩñami jívai obedinṽmṽare, ne pṽeno. Jabova jara ropeicōjeima yṽre obedinṽmṽare, ne pṽeno. Yainíduscṽ yṽ obedinṽmṽare ne pṽeno.

²⁴ Соуṽyṽbu mṽjare iye ji yainíduiye báquede. Cūinárṽṽpe rainṽmṽa baju ina judíovai jabova jara ropeicōjeima yṽre ne treinta y nueve baju jara ropeiyede ne boaime ãimacajeque ãaimeque.

²⁵ Yóbecṽrinṽmṽa baju ina Roma ãmicṽrō jaborōsavṽi jabova jara ropeicōjeima yṽre jaraḏoque. Cūinára pōeva cṽraboaque dṽvarĩ boarĩ jarṽvaiyṽrĩduima yṽre. Yóbecṽrinṽmṽa baju jiaḏocū ṽracū ji ṽnicū mácarō corĩ bíjaiye báque boje, cútecascṽ yṽ jia ṽraḏai, aru cūinára jorĩ, ṽri coreni, mautescṽ cūináñamine aru cūinájarṽṽre máre.

²⁶ Apenṽmṽare cuscṽṽcascṽ yṽ joai, соуṽcṽyṽ Jesús ñi yáṽaiye méne obedĩmaroai. Aru ji cuscṽṽiyede, ñájiscṽ pare. Apenṽmṽare bejarĩ bíjarĩducascṽ ji jatarĩduiyede jia yaboiyede. Apenṽmṽare tatorĩ ñavaipōeva ji cṽvaede ñni ñavariduima. Apenṽmṽare apenṽ ji pōeva, judíovacavṽ, ãmedaíma yṽre. Aru apenṽmṽare ina judíova ãmeṽcavṽ ãmedaíma yṽre. Apenṽmṽare ji cṽede ĩmaroai, apenṽmṽare pōescṽbenoi, aru apenṽmṽare jia ṽraḏai máre ñájiscṽ yṽ. Aru pōeva ṽbenina “mṽ, ñṽjesṽ”, borocṽrivṽ arĩ, Jesúre jṽ aipōevape teni, na máre ãmedaíma yṽre.

²⁷ Apenṽmṽare pare memecascṽ yṽ pṽ ṽetṽyṽ baju, eascṽyṽ tāutṽṽare, bojedascṽyṽ yṽre jaṽéde.

Obedinam̃are cãmetecas̃, ji memeiye boje. ãvñé ijiteaṽ ỹre aru cũĩñóaṽ ỹre máre. Areñam̃are ãiyede c̃vabeteacas̃. Areñam̃are ji c̃riñamine c̃vabeteacas̃. Aru areñam̃are cuitótecaje jauteaṽ ỹre.

28 Aru apede máre ñájicas̃ ỹ. Æbenita caiye iye p̃eno, jãraṽna coapa ñájivaiṽ ỹ, ji cãrijiye boje cainoa ãmaroacaṽ Jesúre j̃n aip̃õeva cójjivaiṽare.

29 Cũinác̃ nác̃as̃ ãi par̃bedu ãi j̃n aiyede Jesúre, ch̃iori vaiṽ ỹ pare. Aru cũinác̃ nác̃as̃ ap̃esc̃i j̃jovaim̃ mács̃ ãmeina tedu, ỹvacari cãrijini ñájiṽ pare.

30 “¿Meas̃ b̃arica?” ỹre aiye jãru ji bajuma, ar̃i soỹiỹbeṽ ỹre par̃cs̃re. Quéhora soỹiỹṽ, m̃aje majinajiyere aỹ ỹre par̃bec̃are ji bajuma.

31 Maje jaboc̃ Jesucristoi mearore jímñ, jíras̃ máre, majibi jãve ji soỹiyede. Ære mearore jíye jãṽñ majare caiñm̃a.

32 Javede J̃menijic̃ jãðovame ỹre par̃bec̃are ji bajuma. Damasco ãmic̃rĩmaro no joborõcarõre ñai jaboc̃ Aretas ne aim̃ jaboteame. Ap̃esc̃re jaboteic̃ðjequemaṽ ina Damascocaṽre. Ñai jaboc̃, Aretai ereim̃, coreic̃ðjequemaṽ jãip̃õevare ãmaro jedevacobeai, ne j̃eni jacor̃idurãjiyere aỹ ỹre.

33 Æbenita ji ỹovaimara, ỹre cadateip̃õeva, ereima ỹre p̃e ñrap̃e jívñi. Aru no biaido tarab̃ jãicobei ãmeóvaima ỹre p̃u joborõita biaido ap̃er̃ũraṽni, ji dupini ñquiyere aiṽ ñai jaboc̃re jocar̃i.

Pablo ñi jāino mácarõ yópe decoboainope

1 Põescu “¿Meascu b́arica?” ayu bojecu**becure** ṕayube úre aru apenure máre. Ubenita m_je j́araiye boje ina j_joyaiv_ ne couyiyede ýavaiyede j́ave ámene ji couyie p_eno Jesús ñi ýavaiyede j́avene, ji bajuma couyie j_yn_ y_re. Ina bueirõeva boroc_riv_ “¿Meara márica ñ_ja apen_ p_eno?” adama, ne j́aiye boje yópe decoboainope. Que adama na. Que baru y_ máre couyquijiv_ m_ware maje jabocu Jesucristoi j́are ðaiye báquede y_re yópe decoboainope aru ñi coreóvare ðaiye báquede y_re máre, ñi majiéquede.

2 Cūinác_ ãm_, ji coreóvaim_, Cristoque cucu cūinávare, j́ame yópe decoboainope catorce raiv_ña j_rocama. Yópe apescu bajaróscure couyub_ ji bajuma, ji c_yeyie boje. Dinm_ mácarõre J_menijicu n_vame y_re p_ cavarõ mearo ñi c_rõi, yóbescuriticub_aita, m_jina ne v_iticub_ aru aviávai curiticub_ p_enoí. Y_re n_vañ_ máscu baru ji bajuque o ji ũmeque, majibev_ y_. J_menijicu cūinác_va majibi.

3-4 Majiv_ y_ y_re ñi n_vaim_ máscure p_ Paraíso ámicrõ cavarõ mearocarõita. Nore j́ariacacu y_ ýavaiye me bajure, maja p_eva maje ýavaicamuaque ye ýavar_ b_ojabev_ diede, aru J_menijicu y_re ýavaicõjemeteeame diede. Bediõva couyub_ m_ware, y_re ñi n_vaim_ máscure majic_vacari, ji bajuque o ji ũmeque majibev_ y_.

5 “¿Meascu b́arica?” ar_ couyquijiv_ no boje, ji jāino mácarõ decoboainope boje. Ubenita ape vaiye báquede y_re ji bajuma “¿Meascu b́arica?” ar_ couybequijiv_. Ji bajuma ar_ couyquijiv_ ji

parubede.

⁶ “¿Meacս bάρica?” arđi соуre пѳиуսu baru ji bajuma, ji apede jđiye boje yópe decoboainope, ārսmeսre tebejebu, caiye ji соујuroe jđve boje. Ёbenita diede соуbequijivս. Mјjare me jđicđjeniduiyսbevuս yure, ji jđiye boje yópe decoboainope.

Quénora mјjare me jđicđjeiyսvuս yure, mјje jđiye boje ji đaiyede aru mјje járiaiye boje ji соуiyede.

⁷ Ji arđi dápiabequiyere ayս meacսre caivս рeno, caiye iye me bajure Jđmenijicսi coreóvare đaiye báque boje yure, Jđmenijicս yure ñai abujuvai jabocս Satanáre ñájine đaicđjeimi. Satanás ñájine đarđi cārijovavaibi yure yópe miуyo jđiyere ji bajui.

⁸ Yóbecսrinսmսa jđniacսս mјje jabocս Cristore, ũi đajocare đaquiyere ayս iye ũi ñájine đaiyede yure.

⁹ Ёbenita yópe arđi, соуáme: “Đajocare đabecսbu yս mi ñájiyede iye parubede đaiyede mјre. Quénora cainսmսa parսre đacսуmu mјre ji mearo đacaiyeque bojесսbeda ji me boje. Que teni ye jaubequiyebu mјre cainսmսa. Mútamu сսս ye parubecս, yéde đaiye majibecս. Dinսmսmareca yúvacari jđđovañսmu ji parսé mјjiéde, cađatecսу mјre”, áme mјje jabocս Cristo. Que baru yս torojսս baju “¿Meacս bάρica?” arđi соуre пѳquijivս рeno baju, ji parսbe boje ji bajuma, сսvacսу Cristoi parսé mјjiéde, aревս ne jđrajiyere ayս diede.

¹⁰ Aru, “Meavս” ayսbu, torojսս máre yure ijiéde, aревս yure ne ámeina yávaiyede, yure jaúéde, aревս yure maucսvarđi ne ñájine đaiyede yure, aru ji cārijiyede. Caiye iye ámeno vaiyede yure Cristo jicս

bae boje, “Meaṽa ỹre” aỹ, toroj̃ṽa ỹ. Ji par̃be boje, majiṽa Cristo cađateỹre ỹre ji đaiyede ñi par̃é majiéque.

Pablo ñi cãrijino Corintocaṽa Jesúre j̃a air̃đevare boje

¹¹ Ji nópe toivaic̃đeiỹe boje ap̃ec̃are, ãr̃amec̃are teiṽa ỹ. Ëbenita jauteaṽa ỹre, m̃aje járiaiye boje ina Jesús ñi yávaiye méne beor̃i coỹic̃đeimarape tenidiṽa ne boroc̃ar̃i coỹiyede Jesús ñi yávaiye ména aru ỹr̃ã máre. Ñamene ỹre aru yéde ji par̃éde coỹiye jañr̃iduaṽa m̃ajare. Ëbenita m̃aje coỹbe boje, coỹiye jauteaṽa ỹre ji bajuma. Na “Pablo bojec̃abec̃abe”, ñbenina ávaiṽabuya. Ëbenita ỹa bojec̃abec̃avacari, ye ne cãchinocac̃a ãmeṽa ỹ. Aru ji p̃eno meara ãmeta na.

¹² Ji c̃e báquede m̃ajaque J̃amenijic̃a ỹre đare đáme p̃eva ne j̃ámene, ne đar̃i majibede, aru ape par̃éque đaiyede máre, jáđovac̃aỹ ỹre jáve Jesús ñi yávaiye méne beor̃i coỹic̃đeim̃a bajure. Caiye iye ji đaiyede napini đacac̃a ỹ.

¹³ Ỹ ãmeṽa ap̃eṽa ne cãchinocac̃a. Quédeca m̃ajacarp̃raṽa máre ãmeṽa ap̃eṽa Jesúre j̃a air̃đeva cójjivaiṽa ne cãchinocaṽa ji jáinore. Mearo đacaiyede ye đabetecac̃a ỹ p̃eno baju ap̃eṽare boje m̃aje p̃eno. Jáve j̃eniametecac̃a m̃aje tãutarare, yópe ji j̃eniaiyere ap̃eṽa Jesúre j̃a air̃đeva cójjivaiṽare. Ëbenita, “Pablo ñ̃ajare ãmeina jáñ̃amebu”, ñbenina ar̃i dáriabejarã m̃aja. M̃aje ñbedu ji j̃eniam̃e máquede m̃aje tãutarare, ch̃iori j̃eniañ̃mu m̃aje ãr̃menajiyere aỹa diede.

¹⁴ Javede p̃que jác̃ñycac̃a m̃ajare. Aru caride mead̃aỹbu ji c̃vede, jác̃ñycaỹ m̃ajare bediõva

cojedeca. Aru yópe jipocai ji ðaiye báquepedeca, jēniamescymtu mąje tauturare. Mąje cavaede cavaiyubevny yny. Quéhora cavaiyuvny yny mąjare Cristo jinava. Mąjarecabu yópe jimarape yure. Ubenita mamara amevarecabu bojedacaivny nébcavare ne arajiyeva. Quéhora nébcavarecabu bojedacaivny némarare ne arajiyeva. Que baru yny jacoraiyubevny mąje tauturare.

15 Yny torojuscų baju jicymtu caiye ji cavaede aru ji bajure máre, cadatescym mąjare, ji ne boje mąjare. Ubenita mąjare pueno baju ure niñyrecsa yny, mąjacarpũravny ji jáinore quĩjino baju ure nainvabu yure.

16 Arevny mąjaque carivny, yópe arĩ, amecorovaivnybuya yure: “Jãve Pablo jēniamemi ñje tauturare. Ubenita jıjovarı ĩñme ñje tauturare majibevnyva”, avainvabuya.

17 ¿Aipe ðarı mąjare jıjovarı, ĩñny bıjari yny mąje tauturare? ¿Mąje dáriaru, ina ji jaroimara mácvare jıjovaicõjearı mąjare?

18 Titore jēniacascų parıgõreca, ñi nıquiyere ayny mąje yebai. Aru jarocascų apescų majescų Jesúre jny airõescure úque. ¿Mąje dáriaru, Tıtojã jıjovarı mąjare? Mąja me majıdivvabu jáve Tıtojã jıjovabevny bácvare mąjare. Me majıvny yny náre, ypedeca, cainntına mearore dáriavare aru mearore ðavıre máre. Que baru ñıja ye jıjovabevny mąjare.

19 Caiye iye ji toivaicõjeiyede apescure mąjare jári boroteivny bácvny dáriabejarã mąja covıyure ñje ðaiyede, mąje arĩ covıgãjiyere ayny “Meavny” o “Meamevny”. Mąja amevarecabu covıgãjıvny

méne o meamene ñaje ðaiyede. Quéhora Jūmenijicūrecabe couꝛꝛꝛꝛu diede ñjare. Ūbenita caiye iye ji toivaicōjeiyeque apereare couꝛꝛꝛꝛbu yu Jūmenijicūi jānore, ji cūe boje Cristoque cūinávure, mūje parure nūrajijere ayu mūje ũmei. Que baru mūja, jívu, caiye ñaje ðaiyeque cadateiyurivubu mūjare.

²⁰ Jiduvu yu ji copaidaquiyede mūje yebai, arevu mūjacavu ðabevu bārājivure yóre mūjare javére. Arevu jararī pare ādamateiyurājichuma. Aru arevu tebutenajichuma. Arevu jijatenaajichuma ūbenina. Arevu ðarājichuma ne baju uróre dáriabevuva mearore o āmenore arevure. Arevu couurājichuma āmenore caivu ne járiaiyede arevūi borore. Arevu yávarājichuma járiabenoī āmenore arevūi borore. Arevu “¿Meara mária arevu pūeno?” arī dāriarājichuma. Aru arevu maucūvarī, cārijovari, boaiyurājichuma arevure.

Mūjacavu ne nóre ðaru, ji copaidaquiyede torojūbecūꝛꝛu yu. Aru mūja máre torojūbenajaramu, ji jararī ñájine ðaquiye boje mūjare, mūje nóre āmeina teiye boje.

²¹ Jiduvu yu ji copaidaquiyede mūje yebai Jūmenijicū ji mearore jívu cūyoje tede ðacūure yure bediōva cojedeca mūje jānore. Arevu mūjacavu cūrivubuya mūje āmeūmeque. Arevu mūjacavu āmeina ðarī cūrivubuya arevūque némarebvūcūva āmevūque. Aru arevu mūjacavu caino āmenore ðaivubuya. Nóre teni āmeina teima javede. Aru chīomeni oatūvabenama cāreja ne ðaiyede. Quéhora āmeina tede nūivubuya. Chīomeni oatūvabedu ji daquiye jipocai, chīori ocūꝛꝛu yu pare, náre boje.

13

*Pablo ñi majicaino aru meaicõjeino Corinto-
cavure*
(Mt 18.16)

¹ Ji eaquiye bu cari yóbecue ji eaiye jácunaiyede mñje yebai. Yópe arĩ, toivaicõjenejaquemavũ Jãmenijicũ ñi yávaiyede: “Ñai põecu arevũ ne boro soyũrĩ adaimũ maru, ‘Ãmeina ðayube’ aivũ baru ñi borore, pũsarã o yóbecurã o arevũ máre majidivũ básavũ ñi ãmeina ðaiye báqueda boro soyũiye javũ náre ñi borore”, arĩ toivaicõjenejaquemavũ.

² Ji eaquiye jipocamia mñje yebai bediõva cojedeca, parũgõreca soyũiyvũ mñjare yo paperaçoque ji cuede joai mñjare jocarĩ. Ji cari eaquiye de parimecũva jáve jararĩ ñájine ðacũyũtu caivũ mñjacavũ ãmeina ðare naivure. Javede, ji pũque cœe báquede mñjaque, quédeca soyũcasũ parũgõreca mñjare. Soyũcasũ mñjacavũ ãmeina ðaivũre ji eaquiye jipocamia aru caivũ arevũre máre.

³ Mñjarecabu jẽniaivũ ji jáðovaquiyepe aivũ yure Cristoi soyũicõjeimũ bajure. Ji eaquiye de jáðovacũyũtu jáve baju ji cãvaede Cristoi parũéde. Ërecabe parũbecũ ãmecũ. Quénora parũcũ ba-jutame. Que baru parũre ðacũyũte yure mñje jẽneboi, ji ñájine ðaquiyepe ayũ úre ju airðeva ãmeina ðarĩ cõmajivũre.

⁴ Cristo jáðovamecũ básũvacari ñi parũéde ne pẽvari boarĩ jaravaiye báquede úre jocũcjaravena, caride arũcũ cãbi Jãmenijicũ parũéque. Ëpedeca ñija ñi yávaiye méne beorĩ soyũicõjeimara, úque carivũ cũinávũre, parũbevnvacari,

jãđovarajaramu ũi parũede ñuje cãvaede, ñuje ñájine đarãjiyede mujacavũ úre ju aipõeva ãmeina đarĩ cõmajivũre.

⁵ Jãri corevajarã mũa coapa mũje baju, jãđovarajivũ ju are ñivũre maje jabocũ Jesucristore dajocabevũva o úre ju aiyede dajocaivũ bãcavũre. Me dãpiarĩ corevajarã mũje bajumia. Que teni coreóvarãjaramu cãrivũre Jesucristoque cũinãvũre, úre ju aivũ baru. Ũbenita úre ju abevũ baru, coreóvarãjaramu cãbevũre úque cũinãvũre.

⁶ Mũje coreóvarãjiyede cãrivũre Jesucristoque cũinãvũre, coreóvarãjaramu ñũjare, mũjare coreóvare đaivũ bãcavũre, ũi yãvaiye méne beorĩ coyũicõjeimara bajure.

⁷ Ñũje earãjiyede, mujacavũ ãmeina đarĩ cõmajivũ baru, mũa coreóvarãjaramu ñũjare Jesús ũi yãvaiye méne beorĩ coyũicõjeimara bajure, ñuje ñájine đarãjiye boje náre Cristoi parũéque. Ũbenita ñũa jẽniavaivũ Jũmenijicũque, mũje ãmeina đabenajiyere aivũ. Mũje ãmeina đarĩ cõmajibedu, ñamene ye ñájine đabenajaramu ñũa parũéque. Ñũje parũéde jãđovamenu, “Jesús ũi yãvaiye méne beorĩ coyũicõjeimara ãmema”, ũbenina arĩ dãpiarãjichũvũ mũa ñũjare. Ye baju ãmevũ ñũjare. Pare ırivũbu ñũa caiye pũeno, mũje mearore đarãjiyere aivũ.

⁸ Põeva ne mearore đaiyede, đaivũbu yópe Jũmenijicũi đaicõjeiyere ũi yãvaiye jãveque. Aru Cristo ñũjare jãđovaicõjememi ũi parũéde, ñuje ãmeina đarãjiyere ayũ ina yãvaiyede jãvene

ðairðevare. Quénora ñh̄jare jãðovaicðjeimi ãi paruhéde, ñh̄je cadatenajiyere ayu náre.

⁹ Mh̄je mearore ðaiyede, parure ñh̄ivubu mh̄je ùmei. Aru mh̄jare ñájine ðaiye jaubevu ñh̄jare. Que baru ñh̄ja bhojabenamu jãðovaivu iye paruhéde, Cristoi cavare ðaiyede ñh̄jare. Aru parubevupe teivubu mh̄je jãinore. Ubenita parubevuvacari, torojuvu ñh̄ja, mh̄je parure ñh̄iye boje mh̄je ùmei. Aru cainutua jëniavaivubu Jãmenijicque, ãi parure ñh̄re ðaquiyepe aivu mh̄jare mh̄je ùmei, pu mh̄jare ye jaubeta.

¹⁰ Yo paperayocare toivaicðjeivu apesure mh̄jare ji cuede joai mh̄jare jocarĩ, mh̄je meatenajiyere ayu mh̄je ðaiyede, ji eaquiye jipocamia mh̄je yebai. Que tedu, mh̄jare ñájine ðaiye jaubequiye bu yure, yóre Cristoi ðaicðjeiyere yure caivu úre ju airðevare ãmeina ðarĩ cõmajivure. Urecabe parure ðabecu ñh̄jare, ñh̄je chõore ðarĩ, dajocare ðarãjiyere ayu pðevare ne ju aiyede úre. Quénora parure ðaibi ñh̄jare, ñh̄je torojure ðarĩ, parure ðarãjiyere ayu náre ne ju aiyede úre.

¹¹ Mh̄ja, jivu, quénoramu caride. Meatejarã mh̄je ðaiyede. Aru cainutua pñeno baju mearore ðare ñh̄jara mh̄ja. Me jápiarĩ ju ajarã ji coyuyede mh̄jare. Cũinátuvu mh̄je ùme me cãjarã caivu mh̄ja cũinátuvu. Cãrijimenoque me cãjarã mh̄ja. Que ðaru, Jãmenijicu, ñai majare ucã aru majare cãrijimenoque cure ðayuvu, cãcãyuvu mh̄jaque.

¹² Me jacyujarã mh̄ja mh̄jevare mh̄je jivare nuri, mh̄je Jãmenijicu jina mae boje.

¹³ Caivu Jesúre ju airðeva yore cãrivu meaicðjedama mh̄jare.

14 Maje jabocɔ Jesucristo mearo ɔacajacɔrĩ mɔjare bojesɔbeda ũi me boje. Majerasɔ Jɔmenijicɔ, mɔjare ucɔ, ure ɔajacɔrĩ mɔjare. Aru ñai Espíritu Santo yóvajacɔrĩ mɔjare cūinávɔpe. Quénoramɔ.

Majepacá jūmenijicui yávaiye mamaene coyñitucubo

New Testament in Cubeo (CO:cub:Cubeo)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cubeo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cubeo [cub], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cubeo

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

dbd749ed-4c37-5cd8-b20e-caf1f8ff5885